

“Hade vi alla tagit en liten del av kakan så hade vi kunnat rädda fler”

EN KVALITATIV INTERVJUSTUDIE OM
SAMVERKAN KRING HEMMASITTARE

**KARIN NILSSON
LINNEA NYLIN**

“Hade vi alla tagit en liten del av kakan så hade vi kunnat rädda fler”

EN KVALITATIV INTERVJUSTUDIE OM SAMVERKAN KRING HEMMASITTARE

**KARIN NILSSON
LINNEA NYLIN**

Nilsson, K & Nylin, L. ”Hade vi alla tagit en del av kaka så hade vi kunnat rädda fler”. En Kvalitativ intervjustudie om samverkan kring hemmasittare. *Examensarbete i socialt arbete 15 högskolepoäng*. Malmö universitet: Fakulteten för hälsa och samhälle, institutionen för socialt arbete, 2019.

I Sverige har vi skolplikt, trots detta är det 2000 barn och ungdomar som har sammanhängande ogiltig frånvaro. Syftet med vår studie är att undersöka om och hur samverkan i skola, socialtjänst och BUP ser ut kring arbetet med hemmasittare samt hur de yrkesverksamma beskriver problemet hemmasittare. Vi har använt oss av en kvalitativ intervjustudie. Informanterna i studien bestod av lärare, skolkurator, rektor, socialsekreterare, kuratorer från BUP samt ett samverkansteam. För att få en djupare förståelse för fenomenet hemmasittare samt samverkan kring dessa elever analyserades empirin med Danermarks samverkansteori och Paynes systemteori. Studien visar att samverkan finns, dock i varierande grad och kvalité. Resultatet visar även att om samverkan ska fungera krävs det tydliga ramar för hur den ska se ut och slutligen visar studien att *vem* man möter i skola, socialtjänst och BUP påverkar hur samverkan ser ut.

Nyckelord: BUP, hemmasittare, samverkan, skola, skolfrånvaro, socialtjänst.

“HAD WE ALL CARRIED A PART OF THE PROBLEM WE COULD HAVE SAVED MORE”

A QUALITATIVE INTERVIEW STUDY ON COLLABORATION CONCERNING SCHOOL REFUSAL BEHAVIOUR

**KARIN NILSSON
LINNEA NYLIN**

Nilsson, K & Nylin, L. “Had we all carried a part of the problem we could have saved more”. A qualitative interview study on collaboration concerning school refusal behaviour. *Degree project in social work 15 credits*. Malmö University: Faculty of Health and Society, department of social work, 2019.

In Sweden we have compulsory school attendance, still there are 2000 children and young adolescents who have coherent absence. The aim of our study is to research if and how the collaboration between school, social services and health care professional works and how the professionals describe the problem with school refusal behaviour. We have used qualitative semi structured interviews as our method and interviewed teachers, school counsellor, principal, counsellors within health care and an collaboration team. To analyse our material we used Danermarks collaboration theory and Paynes system theory. Our study shows that collaboration exist although in varying degrees and quality. The study also shows that for collaboration to be successful there need to be a clear framework on how the collaboration should take place and look like, finally the study shows that *who* you meet in school, social service and health care influence how the collaboration works.

Keywords: Collaboration, school, school attendance, school refusal behaviour, social service, youth health care.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	5
2. PROBLEMFÖRMULERING	5
2.1 SYFTE	6
2.2 FRÅGESTÄLLNING.....	6
3. BAKGRUND	7
4. KUNSKAPSLÄGET	8
4.1 KONSEKVENSER OCH BAKOMLIGGANDE ORSAKER.....	8
4.2 FÖREBYGGANDE ARBETE.....	9
4.3 ARBETET OCH SAMVERKAN KRING HEMMASITTARE I SKOLAN	10
4.4 ÖVERGRIPANDE FORSKNING KRING SAMVERKAN MELLAN OFFENTLIGA ORGANISATIONER	10
4.5 SÖKHISTORIK	11
5. TEORI	13
5.1 SAMVERKANSTEORI	13
5.1.1 <i>Sociala representationer</i>	14
5.2 SYSTEMTEORI.....	15
5.2.1 <i>Kommunikation</i>	16
6. METOD	16
6.1 METODVAL	17
6.2 URVAL OCH TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	17
6.3 INTERVJUERNAS GENOMFÖRANDE.....	18
6.4 BEARBETNING.....	19
6.5 ANALYSMETOD.....	20
6.6 FORSKNINGSETISKA ÖVERVÄGANDEN	20
6.7 FORSKARENS ROLL OCH METODDISKUSSION	21
6.8 ARBETSFÖRDELNING.....	21
7. RESULTAT OCH ANALYS	22
7.1 HEMMASITTARE	22
7.1.1 <i>Ett komplext problem</i>	22
7.1.2 <i>Förebyggande arbete</i>	24
7.2 SAMVERKAN INOM VERKSAMHETEN.....	27
7.2.1 <i>I skolan</i>	27
7.2.2 <i>I socialtjänsten och BUP</i>	29
7.3 SAMVERKAN MELLAN VERKSAMHETERNA OCH MED VÅRDNADSHAVARE.....	29
7.3.1 <i>Vårdnadshavare</i>	30
7.3.2 <i>När samverkan inte fungerar</i>	32
7.3.3 <i>När samverkan fungerar</i>	35
8. AVSLUTANDE DISKUSSION OCH REFLEKTIONER	37
9. REFERENSER	39
10. BILAGOR	42
10.1 BILAGA 1 – INTERVJUGUIDE 1.....	42
10.2 BILAGA 2 – INTERVJUGUIDE 2.....	43
10.3 BILAGA 3 - INFORMATIONSBREV.....	44

1. INLEDNING

I Sverige råder skolplikt som gäller från förskoleklass till och med nionde klass (Skollagen SFS 2010:800). De flesta slutför även gymnasiet även om det inte lyder under skolplikten. Kommunen har ansvaret för att se till att barn och ungdomar fullgör sin skolplikt och går klart utbildningen i sin grundskola eller grundsärskola eller på annat sätt ser till att de kan tillgodogöra sig utbildningen. Även vårdnadshavaren av ett skolpliktigt barn har ansvar att barnet fullgör sin skolplikt (Skolverket 2010). Trots skolplikten finns det ett stort antal elever som inte går i skolan och många stolar gapar tomma i landets klassrum. I statens offentliga utredning "Saknad!" konstateras att flera tusen elever är borta från skolan varje dag, och en del av dessa är hemmasittare (SOU 2016:94). Att inte gå i skolan innebär inte enbart att man missar den kunskapsmässiga utvecklingen, utan det finns även en tydlig koppling mellan skolmisslyckande och misslyckande senare i vuxen ålder såsom psykisk ohälsa, arbetslöshet och utanförskap. Det är därför viktigt att vi gemensamt arbetar för fånga upp dessa elever. En bra och fungerande samverkan mellan skola, socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatri (BUP) är därmed avgörande för dessa elever (Friberg m.fl. 2015). Men hur ser verkligheten ut? Fungerar samverkan mellan de olika organisationerna så bra som de borde göra för att fånga upp dessa elever? Vi ska med denna studie undersöka hur samverkan kring dessa elever ser ut och fungerar mellan de tre berörda verksamheter.

2. PROBLEMFORMULERING

Ogiltig frånvaro kan se ut på olika sätt, bland annat kan det handla om ströfrånvaro eller sammanhängande frånvaro. Begreppet ströfrånvaro beskrivs enligt Skolinspektionen (2016b) när en elev sporadiskt missar lektioner och skoldagar. Elever med ogiltig sammanhängande frånvaro från skolan definieras som hemmasittare (Gladh & Sjödin, 2014; Skolinspektionen, 2016a; Skolverket, 2010; Springe 2009). Hemmasittare är en elev som varit frånvarande under minst tre veckor i sträck utan giltig anledning (Gladh & Sjödin 2014). Enligt skolinspektionens rapport "Omfattande ogiltig frånvaro" från 2016 är det omkring 20 000 barn och unga som har ogiltig frånvaro. 2000 av dem är hemmasittare och 18 000 av dem har ogiltig upprepad ströfrånvaro som uppgår till mer än fem procent av undervisningstiden i två månader.

De 18 000 barn och unga med upprepad ströfrånvaro behöver uppmärksammas. All frånvaro behöver inte leda till problem men den bör belysas av skolpersonal och på så sätt förhindra att individen helt slutar att gå till skolan, eller avslutar skolan med ofullständiga betyg. När ett barn eller ungdom börjar skolka och hoppa över lektioner är det en stark indikator på att något inte står rätt till. Ströfrånvaro ska ses som en riskfaktor och tas på allvar (Backlund & Gren Landell 2017).

Över tid har forskningen gått från att se hemmasittare som en homogengrupp till att ha en mer nyanserad bild kring dessa elever. Frånvaron förstås idag utifrån flera olika faktorer som inte kan appliceras på en särskild grupp av individer (Manyard m.fl. 2012). Dessa elever med långvarig frånvaro väljer bort skolan av olika anledningar och ofta handlar frånvaron om en mer komplex problematik som inte endast är relaterade till skolan. Det kan röra sig om att en elev inte förstår ett ämne och att eleven då blir stämplad som dum och tappar självförtroendet. Det kan också handla om att en elev umgås i en krets där de unga inte går på lektionerna eller att det rör sig om en psykisk ohälsa hos individen. En otrygg hemmiljö i kombination

med bristfällig undervisning samt socialt utanförskap kan vara en annan orsak till att en elev inte går till skolan (Skolverket 2010). Enligt socialtjänstlagen SFS 2001:453 har barn rätt till lärande och utveckling på sina egna villkor och egna förutsättningar. För att utvecklas behöver eleven därför mötas där det befinner sig. Genom att se elever med skolfrånvaro som en icke homogengrupp lyfts också behoven av insatser och åtgärder till en mer nyanserad nivå (Manyard m.fl. 2012). En gemensam faktor för hemmasittare är att de gör ett aktivt val och att personal på skolan inte har lätt att få tillbaka dem på egen hand. Familjen känner ofta till frånvaron men har svårt att förändra situationen (Springe 2009).

Konsekvenserna är inte enbart ett problem för den enskilde individen utan kan även leda till stora kostnader för samhället (Skolinspektionen 2016a). I en rapport av nationalekonomerna Nilsson och Wadeskog (2008) framkommer det att samhällskostnaden är mellan 10-15 miljoner kronor för en elev som inte fullföljer sin skolgång.

En av de största utmaningar när man arbetar med hemmasittare är att lyckas få till en bra samverkan mellan olika professioner och verksamheter (SKL 2014). Inom skolan är det flera olika professioner som ska arbeta sida vid sida och för barnets bästa. Det är lärare, lärarassistenter, rektorer och elevhälsoteam. I elevhälsoteamet ingår till exempel skolkurator, skolpsykolog och skolsyster. Ofta brister det i både ansvar och kommunikation mellan de inblandade aktörerna. Det kan till exempel gälla skolkurator gentemot lärare eller skola, eller skola/lärare gentemot socialtjänsten. Inom elevhälsoteam kan otydliga roller och ansvarsområde vara en del av problematiken (SOU 2016:94).

Ansvar hos personal i skola är därför mycket stort, men även socialtjänsten och andra myndigheter som kommer i kontakt med dessa barn bär ett gemensamt ansvar (SFS 2001:453). Skolan bär även ett viktigt ansvar då den är en viktig skyddsfaktor för att klara psykiska och en fullföljd skolgång ökar möjligheterna till ett inträde i arbetslivet och etablering i vuxenlivet. Socialstyrelsen (2013) menar att samverkan mellan olika myndigheter ska bidra till en helhetssyn vid bedömning och insatser för barn som far illa eller riskerar att fara illa, vilket kan komma att misslyckas om samverkan brister (Socialstyrelsen 2013). Detta ställer krav på att samverkan mellan olika aktörer som skola, socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatri (vi kommer fortsättningsvis benämna det som BUP) fungerar så att förutsättningar finns för att öka barns möjligheter att klara skolan. Utifrån detta är det viktigt att kartlägga hur myndigheter arbetar och samverkar kring hemmasittare. Hur kan vi tillsammans vända frånvaro till närvaro?

2.1 Syfte

Syftet med uppsatsen är att undersöka vilka utmaningar och svårigheter det finns i samverkan mellan skola, socialtjänst och BUP för att få hemmasittare att gå i skolan.

2.2 Frågeställning

- Hur beskrivs problemet med hemmasittare av de tre berörda organisationerna skola, socialtjänst och BUP?
- Vilken samverkan finns det mellan skola, socialtjänst och BUP gällande hemmasittare?
- Vilka svårigheter och utmaningar finns det i denna samverkan? kring arbetet med hemmasittare?

3. BAKGRUND

Enligt Barnkonventionen, artikel 28, har barnet rätt till utbildning och se till att alla barn har en trygg och bra skolgång (UNICEF 2009). Barn och ungdomar spenderar en stor del av sin tid i skolan. Skolan har både en pedagogisk roll såväl som en social roll där unga förväntas att anpassa sig till skolans regler och struktur (Backlund, Högdin & Spånberger Weiz 2017). Skolan är således en viktig del i barn och ungas utveckling och förbereder dem inte bara inför vuxenlivet, utan skolan arbetar även för delaktighet i samhället samt att den är identitetsskapande för eleverna (Skolinspektionen 2016b). Den är också en viktig skyddsfaktor vad gäller risken att hamna i sociala problem eller utanförskap (Socialstyrelsen 2010).

Tabell 1. Antal elever i respektive årskurs som är hemmasittare samt antal elever som har upprepad ströfrånvaro.

Hemmasittare		Upprepad ströfrånvaro	
Årskurs	Antal*	Årskurs	Antal*
1-6	0,3	1-6	7
7-9	3,9	7-9	43

*av 1000 elever

Tabellen ovan visar att det är en markant ökning av hemmasittare när eleven börjar högstadiet. Det är ingen skillnad mellan pojkar och flickor som är hemmasittare, det finns heller ingen divergens mellan friskola och kommunal skola. Storstäder och glesbygdskommuner rapporterar lite högre frånvaro än genomsnittet medan större städer, städer med turistnäring och pendlingskommuner rapporterar något lägre än genomsnittet.

Gällande elever med upprepad ströfrånvaro är andelen pojkar något högre än andelen flickor i samtliga årskurser. Studien visar att andelen upprepad ströfrånvaro i årskurs 7-9 är högre i kommunala skolor, medan fristående skolor rapporterar lite högre i årskurs 1-6. Storstäder har högst andel elever med upprepad ströfrånvaro och varuproducerande kommuner har lägst andel upprepad ströfrånvaro (Skolinspektionen 2016b).

Vi vet inte om frånvaron har ökat i svensk grundskola, men liksom andra länder upplever vi att det är ett växande problem med att elever hamnar i omfattande frånvaro. Trots att vi inte vet om frånvaron var högre förr, eller lika stor nu, får frånvaron större konsekvenser för individen i dagens kunskapssamhälle än vad den hade för tidigare generationer (SOU 2016:94). I England pratar man om risk för NEET - Not in Employment, Education or Training. NEET innefattar individer i åldern 16-24 som står utanför jobb, utbildning och praktik. Man har identifierat två orsaksfaktorer varav det ena är ofullständig skolgång och det andra är låg socioekonomisk bakgrund. En engelsk rapport från 1970 visar att risken för att bli utan jobb, utbildning och praktik är sex gånger högre om individen inte har fullständig skolgång (Sadler, Akister & Burch 2015).

4. KUNSKAPSLÄGET

Vi har utgått från relevant litteratur, vetenskapliga artiklar, avhandlingar och statliga rapporter från Skolverket, Skolinspektionen, socialtjänsten, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) samt Statens Offentliga Utredningar (SOU) för att belysa vårt ämne. Med hänsyn till vårt syfte och frågeställning har vi i den tidigare forskningen valt att fokusera på målgruppen hemmasittare, arbetet kring dessa elever och hur det ser ut i skolan, samt samverkan mellan offentliga och kommunala verksamheter. I slutet av detta kapitel finns en grundlig översikt över vår sökhistorik och sökord som vi har använt oss av för att finna relevanta vetenskapliga artiklar. Vi kommer att inleda följande kapitel med att redogöra för vad den tidigare forskningen skriver om bakomliggande orsakerna kring elever som är hemmasittare samt vad konsekvenserna blir. Därefter redogör vi för skolans roll kring dessa elever för att sedan avsluta med en övergripande bild av hur samverkan ser ut mellan olika myndigheter.

4.1 Konsekvenser och bakomliggande orsaker

Forskning visar att elever som inte fullföljer sin skolgång löper större risk för att hamna i ett långvarigt utanförskap. Det blir svårare att komma in på arbetsmarknaden, chanserna ökar för psykisk ohälsa, missbruk och att hamna i kriminalitet. När en eleven börjar skolka kan det lätt uppstå ett utanförskap och ett kunskapsglapp vilket kan leda till att eleven tappar sitt sammanhang och koppling till skolan, ju längre tid eleven är borta från skolan desto svårare blir det att komma tillbaka, det blir en nedåtgående spiral som är svår att bryta (Christle m.fl. 2007).

Skolan är därmed en viktig skyddsfaktor för barn och unga och har positiva effekter inte bara under skolåren utan även under ett långsiktigt perspektiv. Bland annat har elever med skolnärvaron ofta ett bättre socialt samspel med andra människor samt en minskad oro och stress (Friberg m.fl. 2015). Ungdomar som har gått klart skolan och har fullständiga betyg har lättare att komma in på arbetsmarknaden, att studera vidare och att klara sig självständigt. En annan infallsvinkel är att barn och ungdomar från ett svagt socioekonomiskt område löper större risk för att hamna i ett utanförskap och för dem är skolan som skyddsfaktor ett väldigt viktigt redskap för att bryta det sociala arvet (Sadler, Akister & Burch 2015). De positiva sidor som närvaron genererar går därmed att koppla till de negativa konsekvenserna som hög frånvaro leder till. Därför är det viktigt att undersöka de bakomliggande orsakerna till en skolfrånvaro.

Orsakerna till frånvaron hos elever är ofta komplexa och därmed svåra att identifiera eftersom olika orsaker samspelar med varandra. Skolinspektionen (2016a) redogör för orsakerna till hemmasittning genom att dela in de i två huvudsakliga kategorier, varav tre skolfaktorer: pedagogiska, organisatoriska och sociala faktorer, dels faktorer som hör till hemmet och familjen. Även individuella faktorer som social fobi, panikångest, ångest, depression, dålig självkänsla eller autismsliknande symtom och andra neuropsykiatriska problem är också orsaker som tas upp i sammanband med skolfrånvaro (Kearney & Bates 2015). Forskning visar att elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar löper en högre risk för långvarig frånvaro (Skolinspektionen 2016a).

De pedagogiska orsakerna handlar om skolan kan tillgodose elevernas undervisningsbehov. Det kan handla om att undervisningen är ostrukturerad eller att undervisningen inte är individanpassad för eleven. Kearney (2008a) skriver att en viktig faktor som påverkar om en elev blir hemma beror inte på storleken på klassen. I stället menar han att det snarare är skolans storlek som påverkar. Risken

för att elever hoppar av skolan är större om skolan är stor jämför med om det är en mindre skola. Detta beror enligt Kearney på att en mindre skola ofta har ett positivt skolklimat, färre antal årskurser samt positiva relationer mellan lärare och elev och kan därmed lättare tillgodose elevernas behov än i större utsträckning (Kearney 2008a). Elever som hamnar efter i kunskapsutvecklingen och upplever att undervisningen är svår löper högre risk för frånvaro. Det kan även röra sig om att det ställts fel diagnoser på eleven, att de har varit felaktiga eller att de ställs för sent (Skolinspektionen 2016a). Även de organisatoriska faktorerna i skolan kan vara bidragande orsaker till varför elever blir hemmasittare. Det kan bland annat handla om bristande närvarosystem, alltför stor fokusering på självständigt arbete liksom klasstorlek, lärarbyten eller otydlig ansvarsfördelning bland vuxna i skolan (Skolverket 2010).

Skolan är, förutom en kunskapsmiljö, även en social miljö där barnen och de unga skapar och upprätthåller sociala relationer och är därför viktigt för om en eleven kommer till skolan eller inte (Skolverket 2010). De sociala faktorerna kan handla om hur klimatet generellt ser ut på skolan och i klassrummet och hur eleverna känner att de blir inkluderade eller inte. Exempel på negativa sociala faktorer som kan leda till hemmasittning är bland annat att elever blir utsatta för socialt utanförskap, mobbning och kränkningar (Skolinspektionen 2016a). Anledningen till att en elevs frånvaro fortgår menar Kearney och Albano (2007) grundar sig på att eleven först känner sig ångest för något skolrelaterat, och att denna ångest sedan leder till att eleven blir ledsen/får ångest och därmed stannar hemma, vilket i sin tur genererar till att eleven mår dåligt för att den missar skolan och påbörjar återigen en ny ångestspiral.

Oftast är de bakomliggande orsaksfaktorerna för hemmasittning inte bara relaterade till skolan, utan även faktorer i hemmet kan påverka, både på ett positivt och negativt sätt (Skolverket 2010). Det kan t.ex. vara föräldrars inställning till skolan, konflikter inom familjen, elevs oro för föräldrars missbruk eller psykisk ohälsa eller relationen mellan barn och föräldrar (Kearney & Bates 2015). Kearney (2008a) menar att familjens ekonomiska situation är en viktig faktor för skolnärvaro och familjer med låg inkomst riskerar i högre utsträckning att bli mer frånvarande från skolan än familjer med god ekonomi.

4.2 Förebyggande arbete

Arbetsmiljön i skolan kan i sig antingen motverka eller bidra till att frånvaro uppstår. Det är viktigt att undervisningen utformas och anpassas till elevernas enskilda behov. Både Skolverket (2010) och Kearney (2008a) poängterar vikten av bemötandet från lärare och annan skolpersonal beskrivs som en av den viktigaste faktorn för att främja närvaron eller få elever tillbaka från frånvaro. Ett positivt samarbete och goda kontakter med hemmet, goda rutiner, tidig upptäckt och tidiga insatser är något som poängteras som grundläggande för att undvika långvarig frånvaro. Den långvariga frånvaron är som sagt komplex och rör inte bara skolan. Skolan bär inte ansvaret att lösa alla problemen, men det är skolans ansvar att upptäcka och utreda alla signaler på att eleven inte mår bra, och om det behövs ta hjälp av andra aktörer, såsom socialtjänsten och barn- och ungdomspsykiatri (Skolverket 2010). Elevhälsan beskrivs som en viktig roll när det gäller barnen och de ungas skolsituation och då särskilt för elever i svåra personliga och/eller familjerelaterade omständigheter. Det framkommer dock att det finns brister och elevhälsans ansvar är ofta otydligt. Skolverkets rapport visar även att i två av tio kommuner finns det inte någon särskild beredskap för att stödja elever med långvarig skolfrånvaro (Skolverket 2010).

De skolor som skolinspektionen har granskat visar att åtgärdsprogrammen som används framförallt riktar sig mot pedagogiska åtgärder och kunskapskraven. Detta trots att eleverna inte har en inlärningsproblematik. Åtgärdsprogram verkställs när eleven riskerar att inte klara kunskapskraven, då är det oftast för lite och för sent (Skolinspektionen 2016a). I de fall när eleven har kommit tillbaka till skolan har man inte arbetat aktivt med att behålla eleven, detta leder till att eleven går i skolan under några veckor för att sedan stanna hemma - igen. I vissa fall har eleven fått en kontaktperson och en fin relation som upphör när eleven har klarat av skolan, "eleven är tillbaka, problemet är löst". Här misslyckas skolan med ett långsiktigt arbete där målet måste vara att få eleven att fullfölja skolan (Skolinspektionen 2016a).

4.3 Arbetet och samverkan kring hemmasittare i skolan

I SKLs slutrapport "Psynk, Psykisk hälsa barn och unga" från 2014 menar man att en av de största utmaningarna för en bra samverkan är otydliga uppdrag och ansvarsområden mellan skola, socialtjänst och BUP. Om ett uppdrag och ansvarsfördelning inte är tydligt uppstår lätt förvirring och frustration, inte bara mellan verksamheterna och personal utan även hos barn och närstående.

När samverkan mellan olika verksamheter inte fungerar kan man inte hjälpa eleven på ett adekvat sätt. De professionella tar inte reda på orsakerna till frånvaron och har därför inte möjlighet att ge eleven den stöttning och hjälp hen behöver. Det stora hindret är oftast att man inte vet vad de olika verksamheterna gör och var ansvaret ligger. Detta gäller inte bara mellan olika verksamheter utan även inom skolan (Skolinspektionen 2016a).

Enligt skolverkets elevintervjuer framkommer det tydligt att samverkan mellan olika professioner är det som gör skillnad för den enskilde eleven. I en kommun som ingick i skolverkets studie har man startat en samverkansmodell där skolan samarbetar med socialtjänsten för att fånga upp hemmasittare. I projektet arbetar en kurator, en biträdande rektor och två från socialtjänsten med inriktning på familj. Genom att tillämpa individanpassat stöd och samtal vilket ledde till goda resultat. En elev fick korta samtal varannan vecka med kuratorn och under samtalen låg fokus på att lyssna på eleven och lyfta det som faktiskt fungerade. Hade eleven bara varit i skolan en timme den veckan var det man fokuserade på. Inte de dagar hon hade frånvaro. På så sätt byggde man en trygg och givande relation för eleven. En annan elev berättar att hon fick ta med sig sin bästa kompis på möten vilket var ett viktigt steg att känna sig trygg och minska glappet till skolan (Skolverket 2010).

Att få en fungerande samverkan verkar vara nyckeln för att fullfölja skolgången. Man pratar om ansvarig vuxna som visar intresse och stöttar eleven. Det kan vara lärare, kurator, ungdomsstödjare eller någon från socialtjänsten. Om eleven får en god relation till en vuxen kan man eventuellt vända den nedåtgående spiralen och få tillbaka eleven till skolan.

4.4 Övergripande forskning kring samverkan mellan offentliga organisationer

Samverkan ser likadant ut inom flera branscher. Inom byggbranschen är det till exempel flera olika professioner som ska arbeta tillsammans och för ett gemensamt mål - en färdig byggnad. Samverkan ser exakt likadan ut som den gör i människobehandlande yrken med skillnaden att det gemensamma målet rör individer eller grupper av individer och den enskilde individen är en del av samverkan (Danermark 2000).

Enligt förvaltningslagen ska myndigheten vara varandra behjälpliga i ärenden inom ramen för den egna verksamheten (SFS 2017:900). Gällande barn och unga har myndigheter en särskild skyldighet att samverka med andra myndigheter där socialtjänsten har det yttersta ansvaret gällande stöd och skydd. Socialtjänst ska även enligt socialtjänstlagen verka för att samverkan kommer till stånd (SFS 2001:453).

Samverkan mellan offentliga organisationer är svårnavigerat. Samverkan handlar om att flera olika professioner med olika regelsystem som är organisatoriskt olika ska verka för ett förbestämt gemensamt mål (Danermark 2000). Ofta är det flera olika myndigheter och professioner som ska kommunicera med varandra. Skola, socialtjänsten och BUP är tre olika myndigheter med olika språk och lagrum att förhålla sig till ska samarbete och i vissa fall få fram ett gemensamt resultat, vilket även ska vara individen bästa. (Widmark m.fl. 2016). Inom olika organisationer pratar man olika organisatoriska språk och man har olika kunskap samt ansvarsområden. Det är inte bara dessa tre faktorer som gör att samverkan inte alltid fungerar, man har även olika förväntningar på vad den andra organisationen ska göra och vad som ingår i arbetsuppgifterna (Widmark m.fl. 2016). När tre olika organisationer ska samverka är det således tre olika "kunskapssystem" som krockar. För att samverkan ska kunna fungera krävs att båda organisationerna litar på varandra och är öppna med vad man gör (ibid).

I Widmarks m.fl. studie (2016), där de undersöker hur samverkan och social representation ser ut inom offentliga myndigheter såsom skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård, hade de deltagande informanterna svårt att separera sin yrkesroll från organisationen man tillhörde. Informanterna upplevde att man tappade bort sin profession och var bara styrd av organisationens regler och föreskrifter. Detta var en bidragande faktor till att man upplevde att samverkan mellan organisationerna inte fungerade. En annan aspekt är att även fast man har inblick och samverkar med en annan organisation har man inga möjligheter att förändra organisationen, vilket påverkar hur samverkan organiseras och tar form (Roswall & Nordström 2016). Samma mönster av icke fungerande samverkan finns inom äldreomsorgen, där flera olika professioner och myndigheter ska uppnå ett gemensamt mål. Även här lyfter man upp olika organisatoriska språk men även en maktstruktur och status som är ojämn mellan professionerna (Dunér & Wolmesjö 2015).

4.5 Sökhistorik

Vi har använt oss av två olika databaser, Libsearch och Swepbup, när vi har sökt efter vetenskapliga artiklar. Samtliga artiklar är sakgranskade och de som presenteras nedan har samtliga använts i uppsatsen. Vi började sökning med att välja ett ord för att sedan bygga på med flera ord, ett ord i taget för att smalna av och få fram färre antal och fler relevanta artiklar. Vårt första sökord var *collaboration* som gav 290 229 antal sökningar. Därefter kopplade vi ihop vårt första sökord med *school and social work* som gav 810 antal artiklar. Vårt tredje ord som kopplades ihop med de två föregående sökorden var *health care professional*, vilket gav 54 stycken artiklar. Vid 54 stycken artiklar ansåg vi att det var ett övergripligt antal artiklar för att kunna läsa igenom alla abstract. Av dessa 54 abstract valde vi sedan ut fyra stycken artiklar som vi läste igenom, varav en av dessa användes i vår studie. Övriga sökord gjordes på samma sätt.

Tabell 2. Denna tabell avser sökningar gjorda i Libsearch.

Sökord 1: och	Sökord 2: och	Sökord 3:	Urval:	Använda:
Collaboration	School and social work	Health care professionals	4	1
290 229	810	54		
School behavior	refusal	Absenteeism	X	
508	176	X	7	3
Truancy	School behavior	refusal	X	
2.392	124	X	6	2
NEET	Social work	X		
1572	61	X	5	1
Samverkan	X	X		
72	X	X	4	1

Tabell 3. Denna tabell avser sökningar som har gjorts i Swepub.

Sökord 1: och	Sökord 2: och	Sökord 3:	Urval:	Använda:
Samverkan	X	X		
102	X	X	5	1

5. TEORI

I detta kapitel kommer vi att presentera teoretiska perspektiv som rör studiens utgångspunkt. Vårt teoretiska ramverk grundar sig i ett samverkansperspektiv och vi har valt att använda oss av Danermarks samverkansteori, i syfte att analysera problem och utmaningar som det finns med samverkan mellan skola, socialtjänst och BUP. Vi har även valt att använda oss av systemteori. Detta utifrån att vi vid bearbetning av vår empiri fann att våra informanter belyste vikten av föräldrarnas betydelse i relation till eleven samt betydelsen av att eleven påverkas av systemen runt omkring.

5.1 Samverkansteori

Samverkan innebär att man tillsammans med andra organisationer eller personer med annan utbildning och andra regelverk och positioner arbetar mot ett gemensamt mål, eller i detta fallet handlar det om att man samverkar om någon (Danermark 2000). Danermark (2000) beskriver att samverkan ofta handlar om mer eller mindre ett långtgående förändringsarbete. När en samverkansprocess väl har startat är det svårt att veta vad resultatet kommer att bli. Osäkerheten kan underblåsas av oklara uppgifter och mandat. Ofta handlar det om att det finns en oklarhet i vad man får göra och vad det egentliga syftet med samverkan är. En annan negativ faktor med samverkan nämner Danermark (2000) är att det tar tid och praktiska frågor som exempelvis schemalagda gemensamma tider måste vara löst. Det kan även handla om skillnader i makt och inflytande mellan de som ska samverka. Skillnader som kan grunda sig i till exempel utbildning, position och kön (Danermark 2000).

Inom samverkansteorin nämns tre olika typer av förutsättningar som är grundläggande för samverkan: *kunskap*, *regelverk* och *organisation*. För det första är det olika yrkesgrupper med olika utbildningar och bakgrund som samverkar och på så vis har olika sätt att se på problemet och förklara det, och därmed har olika tankar om hur ett problem ska lösas. För det andra styrs yrkesgrupperna i sitt arbete av olika regelverk, lagstiftningar, anvisningar och avtal, dessa faktorer kan till exempel handla om arbetstid och sekretess. Detta kan skilja sig åt mellan de inblandade yrkesverksamma. Den tredje faktorn handlar om organisationen. Med det menar Danermark (2000) att i en samverkan möter de yrkesverksamma en person/elev utifrån helt olika organisatoriska positioner. Personal i skolan har till exempel olika positioner inom organisationen och möter därmed eleven på olika sätt, beroende på vilken kunskapssyn och vilka förklaringsmetoder personal har. För att samverkan ska vara framgångsrik och fungerande krävs att dessa tre typer av faktorer lyfts fram, diskuteras och identifieras (Danermark 2000). Organisationers olikheter behöver inte betyda att det medför svårigheter i samverkan, tvärtom bidrar det till att organisationerna kompletterar varandra och fyller i varandra kunskapsluckor. Å andra sidan kan skilda synsätt mellan olika organisationer kring ett problem leda till en destruktiv process för man istället går i strid för att få gehör på sitt eget perspektiv. Det är således viktigt i en samverkansprocess att klargöra sina synsätt och kommunicera dem. Teorin menar att olika organisatoriska förhållanden kan skapa problem och obalans i samverkan (Danermark 2000).

Ansvar för att skapa de grundläggande förutsättningarna för en bra samverkan anser Danermark (2000) ligger hos ledningen och inte hos medarbetarna. Ledningen bör vara aktiv under hela samverkansprocessen eftersom det ständigt dyker upp frågor som bäst hanteras på ledningsnivå. Är ledningen frånvarande risker det att få negativa konsekvenser för samverkan. Beslutsfattanden i en organisation kan även ställa till det kring samverkan. En del har vissa befogenheter

att fatta vissa beslut medan andra behöver få ett godkännande för chefen/ledningen. Denna obalans kan skapa problem eller irritation i en samverkansgrupp. Det kan också bidra till en ineffektiv process (Danermark 2000). En annan faktor som påverkar samverkan, som nämndes ovan, är olika organisationers regelverk, vilket innebär att olika institutioner har olika typ och grad av ansvar, vilket kan leda till ojämlika roller. Ett exempel på detta kan vara till exempel om en elev har ätstörning. Då finns det ofta en rad olika yrkesgrupper inblandade såsom kurator, lärare, läkare från BUP med olika kunskaper och synsätt som har varierande status och makt. På grund av detta kan det uppstå problem när en person i egenskap av makt och inflytande i en viss typ av fråga också gör anspråk på att bestämma i frågor som inte är direkt relevanta för detta ansvar. För att undvika detta är det av vikt i en samverkansprocess att klargöra vilka lagar och regler som styr arbetet (Danermark 2000).

Danermark (2000) skriver att det även är viktigt att ha insikt i andras förhållningssätt till regelverken. Han menar att när en person antyder att lagen är ett hinder för att kunna göra så eller så, kan det vara ett uttryck för ovilja att förändra rutiner eller arbetssätt. Förhållningssättet kan också bero på okunskap om vad reglerna tillåter och inte tillåter. Om man istället i ett samverkansprojekt noggrant går igenom vilken typ av personlig information man behöver dela med varandra och vilka hinder regelverket utgör, kan man förmodligen upptäcka att hindren är betydligt förrän av vad man från början trodde (Danermark 2000).

5.1.1 Sociala representationer

Sociala representationer har betydelse på hur samverkan mellan olika professioner ser på ett problem. Det handlar om hur föreställningen kring ett fenomen skapas och formas genom en social process som sker i interaktion med andra. Till exempel kan det vara hur socialarbetare som grupp identifierar och konstruerar en gemensam verklighetsbild av ett fenomen som utefter vilken de tolkar fenomenet i fråga som de stöter på i arbetslivet. Denna verklighetsbild kan krocka med andra professioners bild. Det kan således finnas olika sociala representationer kring samma fenomen som inte alltid stämmer överens med varandra (Danermark 2004). Danermark (2004) refererar i sin bok Samverkan - en fråga om makt till Piaget som talar om en socio-centrerad kunskapsform. Med detta menar han att en grupp formar sig en föreställning om något som tillfredsställer gruppens behov och intressen. Om vi ser utifrån t.ex. socialtjänstens uppgift som den uttrycks i lagstiftning, föreskrifter och anvisningar finns det stora skillnader mellan t.ex. skolans uppgift. Verksamheterna är således organiserade så att de bäst passar dessa uppgifter. Är det sociala problem eller medicinska problem som står i fokus? Representationerna skall vara ändamålsenliga varpå den kan påverka representationen på tre olika sätt enligt Piaget: genom förvrängning, tillägg och utelämnning. *Förvrängning* handlar om att vissa egenskaper hos objektet antingen tonas ner eller förstoras upp. Ett exempel på detta kan vara att BUP förstorar ett barns hem- och beroendeproblematik och anser att det utgör ett hinder för meningsfull behandling medan socialtjänsten tonar ner denna typ av problematik och i sin tur förstorar andra problem som är knutna till det utagerande ungdomen (Danermark 2004).

Tillägg innebär att man tilldelar objektet/klienten egenskaper den inte har. Till exempel är att å ena sidan kan hälso- och sjukvården tilldela patienterna förmågan att infinna sig vid en viss plats och en viss tid, medan många socialsekreterare vet å andra sidan att en del människor kan ha svårt att anpassa sig till tid och rum.

Utelämnning är motsatsen till tillägg. Man utelämnar istället egenskaper hos klienten. Ett vanligt exempel på detta är bland annat att yrkesverksamma som jobbar med personer med funktionsnedsättning anser att egenskaper som uttrycks i

termer av diagnoser inte är relevanta. Ett utlämnande som t.ex. personer som arbetar inom rehabilitering, upplever främmande (ibid).

5.2 Systemteori

Det finns flera olika vinklar och teorier inom begreppet systemteori och den kan se olika ut beroende i vilket fält teorin appliceras. Gemensamt för teorin är att man ser på systemet som helheten för att få en större förståelse för hur någonting fungerar. I socialt arbete kan det betyda att man tittar på individen och systemet runt den. Systemet runtomkring kan i detta fall till exempel vara familj, skola eller vänner. En viktigt grund inom systemteori är att systemen består av olika nivåer, oavsett om det handlar om organisationer, hur kommunikation fungerar mellan människor eller hur en familj fungerar. Inom familjen är det till exempel vårdnadshavaren som står högst upp i hierarkin (om systemet fungerar). Vårdnadshavaren är överordnade resten av systemet (familjen) och den sätter även ramar och regler som resten av systemet ska förhålla sig till (Öquist 2018).

Enligt Payne (2015) är de olika systemnivåerna indelad i tre system: micro-, meso- och macronivå. Om vi exempelvis ser en familj som ett system ingår varje individ i ett microsystem, vidare ingår varje mindre gruppering inom familjen mesosystemet och familjen som helhet tillhör ett macrosystem. Familjen är i sin tur en del av ett större system och ingår i flera olika system, till exempel släkt, jobb och skola.

Payne (2015) menar att svårigheten med systemteori är att det inte går att lokalisera på vilken nivå eller inom vilket system ett visst arbete ska utföras. Om det handlar om ett utåtagerande barn ger systemteori inget svar på om det är familjen som är problemet eller något annat system som barnet är en del av, till exempel skolan. Här behöver man komplettera med kartläggning av systemen för att se vart det inte fungerar. Val av vilken nivå en socialarbetare (oavsett organisation) lägger sitt fokus på påverkas av bakgrund och hur antaganden ser ut, vad *jag* som socialarbetare har med mig i bagaget spelar således roll för hur och på vilken nivå *jag* väljer att arbeta. Inom systemteori ska socialarbetaren börja i det systemet hen befinner sig i och se både möjligheter men även hinder, makt och ansvar. Systemteori ger socialarbetaren möjlighet att tänka utanför individen för att studera de system som individen är medlem i (Payne 2015).

Payne (2015) refererar till Pincus, Manahan och Compton m.fl som har identifierat fem system som är relevanta för socialarbetaren. Det första är *systemet med förändringsagenter*. I detta system befinner sig socialarbetaren och de organisationer de tillhör. Det andra systemet är *klientsystem* som består av individer, familjer och grupper som söker hjälp. *Målsystemet* är det tredje systemet och här ingår de individer som förändringsagenten försöker förändra och uppnå mål. Det fjärde systemet kallas *handlingssystem*, och där ingår de människor runt individer som hjälper hen att uppnå sitt mål. Det sista systemet kallas *professionellt system*. I detta system finner vi till exempel socialtjänst och andra myndigheter som kan påverka hur arbetet ser ut i *handlingssystem* och *systemet med förändringsagenter*. Klient-, mål- och *handlingssystem* kan vara detsamma. Dessa fem system ger oss en fingervisning av hur olika system ser ut, hur de påverkar varandra och hur de relaterar till varandra. Styrkan med systemteori är att det ger socialarbetaren möjlighet att arbeta med helheten till skillnad från andra teoretiska grepp där man enbart jobbar med individen (Payne 2015).

5.2.1 Kommunikation

För att de olika systemnivåerna ska fungera och få ut det mesta av systemet måste de som ingår i systemet kommunicera med varandra. Kommunikation är således ett socialt system, med det sagt kan vi förstå att även i kommunikationssystemet så behövs det systematiska regler för att det ska fungera (Michailakis & Schirmer 2017). Kommunikation kan användas som ett instrument för att få sin vilja igenom, ett exempel på yrkeskategorier som använder sig av detta är politiker, säljare eller chefer. Genom att använda kommunikation på rätt sätt kan vi köpa en viss sak, rösta på ett visst parti eller jobba för ett visst mål (Michailakis & Schirmer 2017). Kommunikation är utbyte av information, tankar, idéer, men även kroppsspråk och tolkningar ingår. Det går inte enbart att studera vad som händer på systemnivå utan man måste även se systemets komplexitet. Det som sker runt omkring beståndsdelarna i systemet, i en familj, organisation eller en grupp av människor är känslor och tankar. Vi kan inte läsa någons tankar genom att mäta hjärnaktivitet. Medvetandet ligger på en annan nivå och det är ett komplext fenomen. Det innebär att kommunikation är väldigt komplicerat, det går nästan aldrig att förutspå exakt hur ett samtal ska utspela sig. Vi kan inte veta vad personen framför oss tänker, känner och reagerar på det vi säger. Det är just därför vi behöver kommunikation. Dock är kommunikation inte alltid en lösning på ett problem, ibland kan det vara orsaken eller förstärkare till det (Michailakis & Schirmer, 2017).

Sociala system är inte bortkopplade från varandra, de är beroende av varandra. Olika sociala system integreras hela tiden, stannar jag en person på gatan och frågar efter vägen har vi ett interaktionssystem. Vi är i situationen beroende av varandra men vi ingår inte i varandras sociala system. Även fast vi precis har träffats finns det ändå regler som vi förhåller oss till, jag frågar inga personliga frågor och jag förutsätter att hen förstår när jag frågar om vägen. Interaktionssystem finns överallt, det är en flyktig bekant som jag säger hej till på stan och det är kollegan jag småpratar med i korridoren. Interaktionssystem är beroende av sina deltagare och hur dem mår. Det psykiska systemet (känslor, tankar och idéer) påverkar interaktionen och en positiv anda i ett interaktionssystem kan växla fort till en aggressiv om någon av deltagarna känner sig till exempel stressad eller pressad.

Utifrån detta kan vi förstå att organisation som system är väldigt komplex. Det är många deltagare, mycket kommunikation och flera olika system som ska samarbeta. Inom en organisation finns det oftast formella regler och föreskrifter kring kommunikation, den mest tydliga är vem som är medlem och icke medlem i organisationen. Men det kan även handla om lagar och regler i professionen. Som socialsekreterare möter du din klient utifrån din organisation, inte som privatperson. Just detta kan skapa svårigheter och irritation mellan socialsekreterare och klient socialsekreteraren representerar en organisation och är vana att kommunicera på organisationens språk medan klienten inte är det. Socialsekreteraren är bara en förlängning av organisationen, hen förkroppsligar det som organisationen står för (Michailakis & Schirmer 2017).

6. METOD

I följande kapitel kommer vi att redogöra för och diskutera vårt val av metod i uppsatsen och tillvägagångssätt vid analysen av data. Vi kommer även reflektera kring våra roller som forskare och etiska överväganden.

6.1 Metodval

Vår studie bygger på en kvalitativ undersökningsmetod i form av intervjuer. Kvalitativa intervjuer bygger på att få svar på frågan *hur* och genom intervjuer komma åt hur människor tänker, handlar, resonerar och känner. Metoden ger oss en ökad förståelse av något vi behöver förstå och handlar om att fånga upp subjektiva nyanser och betraktelser. Vår frågeställning krävde således en kvalitativ metod eftersom den inte går att närma sig med färdiga frågor och svarsalternativ i form av en strukturerad standardiserad intervju eller enkät (Ahrne & Svensson 2014a).

Genom intervjuer kan vi få informanternas perspektiv, reflektioner och beskrivningar på det vi vill undersöka. Fördelen med denna metod är även att empirin som samlas in blir djupgående och utförlig samt ger en helhetsförståelse. Vi har valt att använda oss av semistrukturerad intervjuform där öppna frågor skapar möjlighet för informanterna att svara utförligt och föra ett resonemang utifrån de olika teman i vår intervjuguide (se bilaga 1 och 2) (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2014). Semistrukturerade intervjuer gör det möjligt att kunna skapa relevanta följdfrågor under mötet med informanten och minskar risken att missa viktiga perspektiv är mindre när man som forskare är närvarande (Trost 2010). Flexibiliteten i intervjuer möjliggör att vi som intervjuar kan anpassa våra frågor utefter hur intervjun utvecklas, vilket vidare innebär att undersökningen kan anpassas till det som kommer upp som intressanta frågor under intervjuerna (Aspers 2011).

Det finns dock nackdelar med kvalitativa intervjuer som metod, och något som vi som forskare måste vara medveten om. Till exempel kan vi inte försäkra oss om att alla intervjupersonerna är helt ärliga under intervjuerna. Vi kan inte heller vara säkra på att människor gör som de säger eller inte ta för givet att informanten menar det som vi tolkar av samtalet (Ahrne & Svensson 2014b). En annan aspekt vi som forskare måste vara uppmärksam på vid intervjuer är att inte bli för subjektiva. Det kan finnas en risk att forskaren kan få en personlig relation till informanten och att forskaren har svårt att förhålla sig till vad som är viktigt och relevant (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2014).

6.2 Urval och tillvägagångssätt

Vi har i vår studie gjort ett strategiskt urval av informanter vilket innebär att vi har valt ut intervjupersoner som vi anser är relevanta och har kriterier som är relevanta för att kunna besvara vår frågeställning (Trost 2010). Vi har använt oss av ett tvåstegsurval där vi först valde ut vilka olika verksamheter vi ville kontakta, för att sedan lättare kunna välja ut specifika individer inom de olika verksamheterna/myndigheterna (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2014).

Det var viktigt för oss att få informanter från alla tre berörda organisationer, skola, BUP och socialtjänst, och vi lade ner mycket tid och kraft på detta. Vi fick även med ett samverkansteam som har kontakt med både skola, socialtjänst och BUP vilket vi ansåg var intressant och relevant för vår studie. Totalt har vi genomfört åtta stycken intervjuer och sammanlagt tio informanter varav fyra av dessa var verksamma inom skola; en skolkurator, en låg- och mellanstadielärare, en högstadielärare samt en rektor. Dessa informanter är verksamma på tre olika skolor. Vi har även intervjuat en socialsekreterare på barn- och familjeenheten, en kurator som är verksam på ett behandlingshem/integrerad skola som tillhör BUP, ett samverkansteam bestående av socionomer. Slutligen har vi intervjuat ytterligare en kurator som är verksam på BUP. Till en början trodde vi inte att vi skulle få ut så mycket användbart material av lågstadieläraren, men valde att ta med den eftersom vår studie berör alla barn som råder under skolplikt. Det visade sig dock att mycket

av informationen från lågstadieläraren var användbart till vårt resultat och vår analys.

Tabell 4. Avser inom vilka olika organisationer och professioner informanterna tillhör.

Skola	Socialtjänst	BUP	Samverkansteam
Informant 1 (Lågstadielärare)	Informant 5 (Socialsekreterare)	Informant 6 (Kurator)	Informant 8 (Socionom)
Informant 2 (Högstadielärare)		Informant 7 (Kurator)	Informant 9 (Socionom)
Informant 3 (Skolkurator)			Informant 10 (Socionom)
Informant 4 (Rektor)			

Vi ansåg att de åtta intervjuerna var tillräckligt många för vår studie med tanke på den tid och de resurser vi hade tillgängliga och enligt anvisningarna var maxantalet åtta intervjuer.

Samtliga informanterna kontaktades via först ett mail för att sedan följas upp med ett telefonsamtal om vi inte fick någon respons på mail. I mailet eller i telefonsamtalet förklarade vi vilka vi var, vårt syfte med studien och vad den handlade om. Vi gav även information om att vi försäkrade anonymitet samt att det var frivilligt att delta i undersökningen. När intervjupersonen tackat ja till intervjun mailade vi ut vårt informationsbrev (se bilaga 3) samt en samtyckesblankett till verksamhetschefen.

6.3 Intervjuernas genomförande

De åtta intervjuerna genomfördes på intervjupersonernas arbetsplatser i ostörda och enskilda samtalsrum. Det var endast vi två studenter och informanterna som var i rummet under samtliga intervjuer. En av intervjuerna genomfördes dock hemma hos personen på grund av att den var föräldraledig och inte hade tillgång till organisationens lokaler. Förutom de som hade bett om att få intervjuguiden skickad till sig före intervjutillfället, valde vi att inte skicka ut guiden till övriga informanter. Detta gjorde vi med motivering att vi inte ville att intervjupersonerna skulle ha för mycket tid att tänka ut svaren, utan att deras berättelse skulle komma mer spontant. Samtliga intervjuer pågick i 35-60 minuter långa, eftersom vi anpassade oss efter hur mycket informanterna valde att berätta.

Under intervjuerna utgick från en av våra intervjuguides (se bilaga 1 och bilaga 2), beroende på vem vi intervjuade. Vi gjorde två olika intervjuguides, en till skolpersonal och en till övriga informanter. Anledningen till att vi gjorde två olika

berodde på att vi ville fråga mer kring hur just samverkan inom skolan såg ut till skolpersonalen och ansåg att dessa frågor inte var relevanta för övriga intervjupersoner.

Vi utformade två intervjuguider med fokus på tre respektive fyra teman; allmän information, hemmasittare, samverkan inom skola och samverkan mellan skola och andra myndigheter. Utifrån dessa teman skrev vi ner frågor. Intervjuguiden användes som stöd under intervjuerna, men följdes inte strikt. Vårt huvudsakliga syfte under intervjuerna var att få svar på våra frågeställningar och det viktigaste var att låta informanten berätta om sina upplevelser och sina erfarenheter (Aspers 2011).

Under samtliga intervjutillfällen användes en diktafon i form av en inspelningsbar mobiltelefon för att underlätta flytet under intervjun, minska störningsmoment och öka koncentrationen. Fördelen med ljudinspelningar är att informantens svar blir ordagrant och ökar möjligheten att få ett korrekt återberättande (Öberg 2014).

6.4 Bearbetning

Analysen i vår uppsats utgör en kvalitativ studie där det inspelade ljudet från intervjuerna är studiens data, medan det transkriberade materialet, det vill säga den utskrivna intervjun, utgör det empiriska materialet (Svensson & Ahrne 2014b). Efter att vi avslutat samtliga intervjuer började vi transkribera det insamlade materialet. Vi transkriberade hälften av intervjuerna var. Det transkriberade och inspelade empirin har vi båda tagit del av för att möjliggöra en diskussion kring materialet samt att vi båda skulle vara insatta i materialet. Enligt Kvale och Brinkmann (2014) finns det inte en objektiv och sann omvandling när man konverterar tal till skrift. Därmed är vi medvetna om att vi är två skilda individer som skriver denna uppsats, vi skriver och tolkar på olika sätt trots att vi strävade efter en enighet i transkriberingen genom att diskutera empirin sinsemellan. Transkriberingarna gjordes direkt i anslutning efter vardera intervjun var avslutad, eller senast dagen därpå, för att ha samtalen färskt minne som möjligt. Vi valde att transkribera samtliga intervjuer genom att sammanfatta de delar i intervjuerna vi fann relevanta och ordagrant citera dem sekvenserna vi ansåg mest värdefulla för att skapa oss en form av överblickbarhet och för att inte behöva göra dubbeljobb i att hitta relevanta citat när vi skulle börja skriva resultat- och analysdelen (Svensson & Ahrne 2014b).

Vi har valt att göra en bearbetning av vårt material genom en tematisering (Rennstam & Wästerfors 2014). Vi började med att skriva ut våra transkriberingar för att sedan gå igenom materialet. Transkriberingarna lästes av oss båda för att försäkra oss om att vi inte missade något viktigt i empirin. Eftersom vi hade en stor mängd utskrivet material, på grund av antalet informanter, lästes det flera gånger av oss båda tills vi kände att vi fått en någorlunda överblick på materialet (Rennstam & Wästerfors 2014). Efter genomgången av transkriberingen framgick det att informanter från samma yrkeskategori hade liknande upplevelser. Vi valde att sortera varje yrkeskategori var för sig för att kunna urskilja likheter och skillnader mellan dessa informanter för att sedan använda detta i resultat och analysdelen. Samtidigt som vi läste transkriberingarna markerade vi med färgpennor citat och fraser vi ansåg vara relevant utifrån vårt syfte och vår frågeställning. Formuleringar som återkom i snarlika varianter noterades även (Rennstam & Wästerfors 2014). Efter att vi gått igenom empirin ansåg vi att de tre huvudteman som följt oss under hela studiens process, från problemformuleringen till utformningen av intervjuguide, var även relevanta som huvudteman för resultat- och analysdelen: *Hemmasittare*, *Samverkan inom verksamheten* och *Samverkan mellan*

verksamheterna och vårdnadshavare. Vi valde att lägga till vårdnadshavaren i vårt undertema Samverkan mellan verksamheterna. Detta på grund av att det framgick i vårt material att majoriteten av verksamheterna resonerar kring vårdnadshavaren och lyfter de som en viktig komponent i samverkan och för eleven. Efter att vi arbetat fram huvudteman gick vi igenom empirin ännu en gång för att finna underteman att koppla till våra huvudteman. Det första undertemat *Ett komplext problem*, kopplat till huvudtemat *Hemmasittare*, kom till genom att vi såg likheter kring hur verksamheterna beskrivit hemmasittare. Resterande underteman föll sig naturligt när vi gick igenom tematiseringen.

6.5 Analysmetod

Vi har analyserat vårt material med hjälp av teori och tidigare forskning. Samtliga informanter belyser vårdnadshavare som en viktig del kring barnet. För att förstå att barnet ingår i flera olika system och att dessa system även påverkar varandra valde vi att använda systemteori. Eftersom vårt huvudsakliga fokus i denna studie handlar om samverkan var det naturligt att använda sig av en samverkansteori. Danermarks samverkansteori kändes relevant för denna studie.

6.6 Forskningsetiska överväganden

Forskningsetiska överväganden är en del av den samhällsvetenskapliga forskningen, vilket vi genomgående har tagit hänsyn till i studiens process. Vi gjorde etiska överväganden redan i utformningen av vad vi ville undersöka. Vår första idé var att vi ville fånga upp barn och unga som är hemmasittare och deras perspektiv kring problemet men vi valde istället att fokusera på de yrkesverksamma. Valet grundade sig i att de unga befann sig i en utsatt position.

I vår studie har vi utgått från Vetenskapsrådets fyra riktlinjer (2017) för att säkerhetsställa att vi uppfyller de krav som ställs på forskningen: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. I enlighet med Vetenskapsrådets (2017) *informationskrav* informerade samtliga informanter om vårt valda forskningsämne samt ett frivilligt deltagande. Vi informerade även i brevet och muntligt att informanten får avbryta intervjun när som helst. För att säkerhetsställa att *samtyckeskravet* följdes gav vi intervjupersonerna en medgivandeblankett vid intervjutillfället där de fick läsa igenom och skriva under för att försäkra oss om att vi informerar deltagaren. Medgivandeblanketten informerade deltagarna att studien är frivillig och att de kan avbryta sin medverkan när de vill. Vi gav även informanterna en samtyckesblankett som skulle skrivas under av deras verksamhetschef. Detta för att få in godkännande av att undersöka arbetsplatsen.

I enlighet med Vetenskapsrådets (2017) *konfidentialitetskrav*, var vi noga med att förmedla till intervjupersonerna information kring hur data samlats in, vad som sker med datan och vem som kommer ha tillgång till den. Detta informerades både genom informationsbrev men också muntligt under intervjutillfället. Det inspelade materialet raderas kort efter att vi båda tagit del av materialet, något som informanterna informerades via brevet och muntligt. För att värna om informanternas integritet och minimera risker för att de vi intervjuade skulle utsättas för skada valde vi att radera det inspelade materialet så snart som möjligt. Vi försäkrade även deltagarna att ingen annan förutom vi forskare kommer ta del av den inspelade ljudfilen. Eftersom att studiens ämne berör barn och unga som befunnit sig i social utsatthet har vi valt att anonymisera informanterna och deras geografiska position av den anledningen. Vi valde även att exkludera sådant som ålder, examensår från utbildningar eller mer personlig information. I vår

presentation av intervjumaterialet valde vi att döpa informanterna till siffror i ett led att sträva efter både konfidentialitet och anonymisering.

Nyttjandekravet följdes genom att vi informerade deltagarna om att uppgifter som inhämtas om de deltagande personerna endast kommer att användas i forskningsändamål, d.v.s. för vår kandidatuppsats. Detta informerades både muntligt vid intervjutillfällena och skriftligt med medgivandeblanketten

6.7 Forskarens roll och metoddiskussion

Kvalitativa intervjuer är ofta svåra att replikera och generalisera, vilket beror på att denna metod är ostrukturerad och ofta beroende av forskarens egen uppfinningsriksdom och tolkningar (Aspers 2011). Dock handlar inte vår studie om att berätta vad som är "sant" utan målet handlar snarare om att beskriva, förklara och tolka det vi vill undersöka. Vi har därför valt en kvalitativ undersökningsmetod (Ahrne & Svensson 2014a). Det kan finnas en risk att informanterna anpassar sina svar till vad de tror att intervjupersonen vill höra (Kvale & Brinkmann 2014). Vår studie kommer även präglas av våra personligheter. Vi båda är två kvinnor i 30-årsåldern som läser socionomprogrammet. Detta kan ha påverkat vår studie i den bemärkelsen att nio av tio av våra informanter var kvinnor och på grund av det var det kanske anledningen att majoriteten av intervjuer flöt på bra. Detta kan eventuellt förklaras genom att vi delar samma erfarenheter som kvinnorna och att vi alla är verksamma inom olika människobehandlande yrken. Vi tror inte att detta har påverkat resultatet i negativ mening, tvärtom. Troligtvis är det lättare att nå fram till de man delar erfarenhet med och därmed fick vi svar som var mer trovärdiga och giltiga än vad vi kanske hade fått om vi bara hade använt manliga informanter. Om vi hade haft fler informanter som var män, eller om alla varit män, finns det en möjlighet att resultatet sett annorlunda ut.

Med facit i hand inser vi att våra åtta intervjuer och tio informanter eventuellt var för mycket med tanke på den tid vi hade på oss. I resultat- och analysdelen var det mycket material som vi hade att bearbeta och detta hade nog varit lättare om vi bara hade haft åtta informanter. Trots detta anser vi att resultat- och analysdelen är trovärdig och väl genomarbetad. Det kan även vara en fördel med så pass många informanter då vi anser att vi har fått en bred bild kring problemet.

Öppenheten, som de semistrukturerade intervjuerna möjliggör, bidrog till att vi mätte det vi ämnade mäta i vår studie. Tillförlitligheten i studien innebär även om intervjupersonerna uppfattade våra frågor likadant eller om frågorna tolkades olika av alla (Kvale & Brinkmann 2014). Vi upplevde att frågorna tolkades på ett likartat sätt. Dock kan det inte garantera hundra procent tillförlitlighet eftersom det alltid föreligger en viss tolkning (ibid). Dessutom vill vi vara transparenta med att vi båda är oerfarna intervjuare vilket kan ha påverkat studiens tillförlitlighet.

Genomgående under arbetsgång har vi eftersträvat en korrekthet och kontrollerande under hela arbetsgången. Vi har med noggrannhet utformat vår intervjuguide, intervjupersonerna har noga valts ut. Det har även inneburit att vi har varit noga under bearbetningen av transkriberingarna samt behandlingen av empirin och presentationen av resultatet. Vi har även eftersträvat en transparens under hela arbetets gång.

6.8 Arbetsfördelning

I arbetet med vår studie har vi framförallt delat upp litteratursökningen. Vi började söka artiklar och relevanta böcker tillsammans men när vi insåg att framförallt artikelsökandet var så pass tidskrävande valde vi att dela upp arbetet, där Linnea fortsatte med sökandet av de vetenskapliga artiklarna medan Karin skrev

metoddelen. Vi delade även upp vissa delar i teorikapitlet samt olika underrubriker i tidigare forskning. Samtliga intervjuer genomfördes tillsammans förutom en då Karin blev sjuk. För att Karin skulle få ta del av intervjun var det hon som transkriberade intervjun. Övriga transkriberingar delades upp jämnt mellan oss. Analyseringen och tematiseringen av intervjuerna har vi gjort tillsammans. Båda har även deltagit i analys- och resultatdelen. När all text var färdig läste vi igenom hela arbetet ihop, detta för att få en tydlig koherens i arbetets olika delar. Vi har under hela arbetets gång suttit tillsammans vilket vi anser har bidragit till att studiens innehåll och struktur uppfyller de förväntningar och krav som vi haft på arbetet, vi har även kunnat följa en röd tråd genom hela arbetsprocessen.

7. RESULTAT OCH ANALYS

I följande kapitel presenterar vi en integrerad resultat- och analysdel utifrån vår insamlade empiri. Vi tar avstamp i våra tre huvudteman *Hemmasittare*, *Samverkan inom verksamheten* och *Samverkan mellan olika verksamheter och vårdnadshavare*. Under varje huvudtema följer två eller fler underteman. Vi använder teori och tidigare forskning för att analysera vår empiri.

7.1 Hemmasittare

Följande avsnitt avser huvudtemat hemmasittare kopplade till de två underteman: *Ett komplext problem* och *Förebyggande arbete* som berör hur informanterna beskriver hemmasittare samt hur de arbetar förebyggande med elever med frånvaro.

7.1.1 Ett komplext problem

Detta undertema avser de professionellas syn kring hemmasittare.

Ett tydligt mönster som framkom vid bearbetningen av vår empiri var att samtliga informanter upplevde fenomenet hemmasittare som ett komplext problem. Majoriteten nämnde att de bakomliggande orsakerna kunde kopplas till individuella problem såsom psykisk ohälsa eller neuropsykiatriska diagnoser som ADHD och autism. Alla var överens om att det inte bara handlade om ett problem hos individen utan att det var flera faktorer som påverkade att en elev blev hemmasittare. Många av informanterna nämnde även faktorer såsom mobbning, utanförskap och grupstryck, eller att man inte har fått rätt hjälp i skolan och helt enkelt gett upp. Flera av informanterna beskriver även att det inte endast behöver handla om individuella problem, eller skolrelaterade, utan även hemmiljön och föräldrarna kan vara en orsak till att en elev blir hemmasittare. Detta beskrivs av informant 5 (socialsekreterare):

Det behöver inte bara vara att barnet inte vill gå till skolan, att det till exempel förekommer mobbning. Jag tänker att det kan vara så många olika faktorer i en och samma familj som påverkar detta.

Informant 10 (socioekonom) beskriver komplexiteten på liknande sätt:

Det gemensamma är ju att det kan se väldigt olika ut, och att man får tänka väldigt brett. Och väldigt öppen med att det kan handla om vad som helst.

Informanternas beskrivningar ovan överensstämmer med Skolinspektionen (2016a) och Kearney och Bates (2015) syn på de komplexa orsakerna hos hemmasittare och som därmed är svåra att identifiera eftersom olika orsaker samspelar med varandra. Orsakerna nämns handla om skolfaktorer, samt individuella- och familjerelaterade orsaker.

Sex stycken av informanterna belyser även att skolan kan vara en anledning till varför eleverna inte går till skolan och blir hemmasittare. Elever har ofta klarat av att genomföra låg- och mellanstadiet, men att frånvaron ofta eskalerar i högstadiet. Detta går i linje med det Skolinspektionens rapport visar, att hemmasittning och frånvaro generellt ökar i årskurs sju till nio (Skolinspektionen 2016b). Informanterna tror att det beror på de ökade kraven i skolan och att man blir bedömd genom betyg. Informant 7 (kurator) beskriver problemet enligt följande:

Ofta har de kanske fungerat i låg- och mellanstadiet. Och de jag träffar, jag har faktiskt hittat ett datum då det brukar ske. Det brukar vara i åttan efter höstlovet. Man har stått ut, eller orkat med låg- och mellanstadiet, och sen blir det så tydligt när man börjar i högstadiet. Kraven blir tydligare, sociala kraven, spelet... det kan vara så att man märker ut sig, och det blir tydligt att man är annorlunda, det kan vara jobbigt, eller både och. Och sen kanske man står ut sjuan, eller redan där börjar ha det jobbigt, men man nästan bränner ut sig, sen är det sommarlovet och så början man åttan och man blir pushad av sina föräldrar och sen så orkar man bara inte längre, man tar slut.

Informant 2 (högstadielärare) förklarar också hur eleven påverkas negativt av bedömning:

Jag tror att barn inte mår bra av att bli värderade på det sättet så uppenbart. För många barn är skolan en trygg plats, man får träffa kompisar och det finns vuxna som tar hand om en. Och så helt plötsligt får man ett papper i handen med; såhär bra är du, och de här sakerna är du inte bra på. Och jag tror att ju tidigare man får betyg desto svårare är det faktiskt att fatta att det inte har med en själv att göra, att kunna separera på sina kunskaper och på Jaget, det kan man inte göra när man är tolv.

Tidigare forskning visar att elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar löper en högre risk för långvarig frånvaro (Skolinspektionen 2016a). Informant 8 (socionom) tror att detta beror på att det är svårt för dessa elever att anpassa sig till hur skolan är uppbyggd idag. En annan förklaring en informant ger är att alla inte har fått rätt anpassning, t.ex. elever med autism, som måste gå i stora klasser trots att man har svårt med ljud och sinnesintryck. Dessa elever kan känna sig utanför och udda. Hen menar också att skolan har en viktig roll kring med neuropsykiatrisk nedsättning av hur de möter upp dessa elever, hur engagerade lärarna är och hur stor skolan är. Hen menar att barn med en nedsättning som gått på en mindre skola har oftast klarat sig längre i skolan än de som har gått i en större skola:

Du kan ju inte uppfylla den läroplanen, för du har ju det här handikappet. Ändå är det man tvingas in i. Och jag tänker, själva läroplanen i sig, jag är ganska hundra på att det är en bit i att de här eleverna faller ut i skolan. (...) Det passar verkligen inte alla. Det blir mer och mer enkelriktat. Du ska vara i den här formen,

och det kan ju vi kanske, vi som inte har svårighet kan vara lättare och passa in, men om man inte har det... Man trycker in sig och man trycker in sig, det skaver för mycket tillslut. Och man faller ut, och kanske blir en hemmasittare.

Resultatet ovan stärks av Kearneys (2008a) forskningsresultat som pekar på att de pedagogiska orsakerna handlar om att skolan inte kan tillgodose elevernas undervisningsbehov, som till exempel kan handla om att undervisningen inte är individanpassad. Informanternas positiva inställning till mindre klasser och skolor kan med stöd av Kearney (2008a) förstås som att det är lättare att tillgodose elevernas behov i större utsträckning.

Tre av informanterna menade att föräldrarnas inställning till skolan påverkar eleven, både vid en positiv eller en negativ inställning. Deras resursförmåga benämns också bland dessa tre informanter. En av de tre informanterna menar att barnet påverkas av föräldrarnas inställning till skolan. Är de missnöjda med den aktuella skolan påverkar ofta detta barn. Utifrån interaktionssystem kan vi förstå att det som händer i interaktionen mellan förälder och skola påverkar barnet och något som har varit positivt kan växla till något negativt. Detta påverkar sedan interaktionen med barnet och föräldern behöver inte kommunicera det rakt ut, utan kroppsspråk, val av ord och tolkningar av skolan väger också in (Michailakis & Schirmer 2017). Informant 8 (socioonom) förklarar att föräldraförmågan påverkar barnet i den meningen att det kan vara svårare att få iväg sitt barn för en förälder som är hemma på grund av till exempelvis sjukskrivning eller har blivit av med jobbet. Det kan då vara svårare att få iväg ett barn som är halvsjukt med lite snuva eftersom förälder själv ändå är hemma. Detta kan vara startpunkten till att en elev blir hemmasittare menar informanten. Informant 1 (lågstadie lärare) belyser också att det lätt kan bli en nedåtgående spiral om ett barn till exempel får tillåtelse av sina föräldrar att stanna hemma på grund av magont. Hen menar att det lätt kan spinna iväg och att eleven blir mer och mer hemma. Detta leder till att eleven kan hamna i ett utanförskap eftersom det blir jobbigare att komma in i kompisrelationerna men också kunskapsmässigt genom att eleven känner att man hamnat efter i skolarbetet. Även informant 4 (rektor) menar att hemmasittarens problematik grundar sig i föräldrarnas förmåga och kan till exempel yttra sig i att föräldern helt enkelt inte har förmågan att få in sitt barn i bilen och får således inte iväg de till skolan. Informant 4 (rektor) menar att skolan kan göra allt för att få eleverna till skolan men när det brister i föräldraansvaret blir det väldigt svårt:

Vi som skola ska göra allt för att eleverna ska vilja komma hit men när det brister i föräldraansvaret så blir det väldigt komplicerat och när IoF inte ser den problematiken utan föräldrarna lägger det på att nej men hon är utsatt och så får vi göra utredningar och hela den biten så kommer vi ändå fram till att det inte är så och så fortsätter det. Där känner man sig ganska maktlös.

7.1.2 Förebyggande arbete

Undertemat avser hur de olika organisationerna arbetar kring det förebyggande arbetet med hemmasittare.

Det finns dock de föräldrar som har en god föräldrarförmåga och har gjort allt för att få sina barn till skolan. En informant beskriver att många föräldrar verkligen vill att deras barn ska gå till skolan och kämpar för det, de har till exempel provat att byta skola eller att föräldrarna har följt barnen till och från skolan.

Samtliga informanter inom skolan beskriver vikten av att följa upp frånvaro direkt när det händer. På samtliga skolor går man varje månad igenom en frånvarorapport för alla elever. Har någon elev mer än 15 % frånvaro på en fyra veckors period följs detta upp tillsammans med vårdnadshavaren. Undantag är om eleven varit sjuk eller på semester då det räknas som giltig frånvaro. Skolan undersöker även om frånvaron har varit sammanhängande eller om det har handlat om ströfrånvaro. Vid ströfrånvaro ser skolpersonal ibland ett mönster och försöker i så fall komma fram till en lösning för eleven. Dock kan rapporten vara missvisande i de fall där föräldern sjukanmält barnet när eleven egentligen inte vill gå till skolan. Detta visas då som giltig frånvaro i rapporten fast egentligen finns det en problematik bakom. Informant 8 (socionom) från samverkansteamet har en annan bild av hur frånvarorapportering används, eller inte används:

Jag tror inte dem scannar alla sina barn och tittar om det finns, sen kan det säkert finnas någon skola som gör det, utan jag tror elevhälsan när det väl dyker upp från en lärare som säger att nu är det 50 %, 40%, 30% men att när det då är att föräldrarna sjukanmäler då signaleras det ju inte i, det blir ju inga röda pluppar någonstans.

Informant 1 berättar också om problemet med att föräldrar sjukanmäler barn även när det inte handlar om sjukdom.

Som jag kan se blir det väldigt lätt en nedåtgående spiral att man har lite ont i magen och så lyssnar man som förälder och säger okej då får du va hemma idag, den spinner ju på och då blir det kanske också ett utanförskap du kommer till skolan dina kompisar har börjat på någon lek så är man inte riktigt involverad i den, vilket gör att det blir ju jobbigare och jobbigare att komma till skolan också av dem orsakerna och sen på lektionerna blir ju samma sak man startar med projekt och då har man inte varit med på föregående lektion man kanske känner att man inte hänger med...

Informant 1 (lågstadielärare) beskriver kort och koncist förloppet från att stanna hemma med giltig anmäld frånvaro till att hemmasittning blir mer permanent. Det blir även tydligt hur viktigt det är att faktiskt gå till skolan, att behålla sitt sammanhang. För många barn och unga så fungerar skolan som en skyddsfaktor, inte bara under skolåren men för hela livet. Risken för att hamna i ett utanförskap senare i livet minskar markant (Christle m.fl. 2007).

Informanten från socialtjänsten och BUP beskriver inte att de gör något aktivt förebyggande arbete, eftersom de vanligtvis kopplas in i ett senare skede. Men informanter från respektive verksamhet instämmer i det som skolan säger, vikten av att gå till skolan och behålla sitt sammanhang om det är möjligt.

Frånvarorapportering är ett sätt att arbeta förebyggande i skolan, ett annat förebyggande arbete som nio av tio informanter har nämnt är förberedelse. En elev med en problematisk skolgång får oftast väldigt svårt att ta steget vidare från mellanstadiet till högstadiet och till sist vidare till gymnasiet. Flera informanter har berättat om förberedelsearbete inför skolbyte. Det kan vara ett besök på den nya gymnasieskolan, en grundlig överlämningsrapport, eller att eleven får träffa sin nya lärare innan skolstarten. Majoriteten av informanterna menar att hoppet från mellanstadiet till högstadiet är det svåraste. Ofta har kanske en elev gått på samma skola mellan förskoleklassen årskurs sex, när sedan flytten kommer till högstadiet

blir det splittring med kompisarna, ny skola och ny personal. Informant 8 (socioonom) berättar:

Senast hade jag en tjej som, hon har dubbeldiagnoser (...) då hade vi ett stort möte samlat med föräldrar, flickan va med för hon ville det och lärare och alla för nu ska hon upp i sjuan snart så då gäller det ju att borga för det, och där har jag ju lite kunskap om kring familjen vi träffas själva där inte skolan är med. Då kan jag stötta mamma och flickan och föra fram lite vad jag tänker att, kring vad tjejen behöver.

En informant påpekade att för elever med problematisk frånvaro kan det steget bli ännu svårare för att man mister kontakten med den vuxna och den goda relationen de byggt upp. Skolverkets rapport från 2010 belyser hur viktigt det är med en fungerande relation till skolan och att det är ytterst viktigt om man vill få tillbaka eleven att den har en fungerande relation till en vuxen på skolan. Detta är något som nio av tio informanter även pekade ut som en faktor för att få eleven tillbaka. Informant 3 (skolkurator) beskriver det så här:

Absolut det lilla extra, men framför allt att det finns en bra relation till någon. Det är livsnödändigt för att få tillbaka de till skolan, att det finns minst en bra relation med någon vuxen på skolan. Utan det är det ganska mission impossible.

Under våra intervjuer framgick det att man ofta upplevde att det fanns en vuxen runt eleven som gjorde "det lilla extra", som gick utanför sitt uppdrag för att få tillbaka eleven. Det kan vara en lärare, skolkurator, socialsekreterare eller en förälder som aldrig ger upp. Informant 5 (socialsekreterare) uppger:

Jag kan ju inte göra mer än vad jag kan göra. Det är frustrerande då när skolan till exempel, skolan gör ju sitt yttersta men att dem ibland inte förstår att de behöver göra det där lilla extra för att knyta en kontakt med barnet... att den sociala biten också är väldigt viktigt i att försöka skapa en relation till barnet.

Det är intressant att informant 3 (skolkuratoren) har en annan bild av detta och menar att det ingår i ens arbetsuppgift, i alla fall på skolan. Kanske beror det på att lärare har blivit så fokuserade på pedagogiken att man missar att skolan även är en social arena och att barn ibland behöver "det lilla extra" men att det faktiskt ingår i ens arbetsuppgift.

Jag tror egentligen inte alltid att det måste vara någonting extra, utan det kan nog vara egentligen ibland bara vara precis göra sitt jobb, men att man gör... att det finns en relation. Och eleven kanske upplever ibland att det är någonting utöver men många gånger tänker jag att det inte är det, utan det handlar om relationer. Sen tänker jag ofta att det krävs väldigt lite, och det tänker jag att alla kan göra, skicka iväg det där sms:et.

En annan informant menar att fokus i skolan ska vara på lärande och det pedagogiska, men även en plats dit man som elev vill gå till, det ska vara kul och tryggt att gå till skolan. Skolan ska och kan inte driva behandling, varken med eleven eller föräldern.

Informant 4 (rektor) påpekar vikten av att våga vara den vuxna, det kan handla om att sätta gränser men också om att som vuxen har du ett ansvar över eleverna och i synnerhet i relationskapandet.

Vi som bär relationsansvaret, vi kan aldrig säga att det är eleven utan då är det vi vuxna som måste förändras... Det är jätteviktigt att du kommer hit, du behöver lära dig men jag vill att du kommer, det betyder jättemycket för mig att du är här, men ja det är ett komplext uppdrag men det är det ju att jobba med människor och med barn. Men just... kan vi påverka att göra rätt val, att lyckas.

Det finns flera sätt att arbeta förebyggande, kanske lika många sätt som det finns elever men det finns flera tydliga gemensamma nämnare. En av dem är att följa upp frånvaro direkt när skolpersonal märker att en elev är frånvarande, och se om det finns eventuella mönster. En annan är att stötta de elever som har det svårt i skolan, bädda för att de ska klara sig även när det är dags att byta skola. Det är även viktigt för en elev att ha en trygg relation till någon vuxen på skolan, någon som eleven kan prata med och att den känner sig sedd och hörd. I de fall där eleven är hemmasittande och det finns en familjeproblematik blir vikten ännu större av att ha en god relation till en vuxen på skolan. Om familjesystemet inte fungerar som det ska måste barnet ha ett annat system som fungerar. Skolsystemet kan aldrig och ska inte ersätta familjesystemet men har man varken ett fungerande familjesystem eller ett fungerande skolsystem är man ganska ensam som barn.

7.2 Samverkan inom verksamheten

Nedan följer två underteman som är kopplade till samverkan inom verksamheten, både i skolan och socialtjänsten och BUP.

7.2.1 I skolan

Detta undertema berör hur skolpersonal resonerar kring samverkan inom skolan.

Samtliga informanter inom skolan bekräftar det SOU redogör i sin rapport från 2016, nämligen att flera olika professioner samverkar inom skolan, till exempel lärare, skolkurator, skolsköterska, elevkoordinator, rektor och specialpedagoger. Detta ställer höga krav på samverkan inom verksamheten och att de olika professionerna respekterar varandra och vill åt samma håll. Danermark (2000) beskriver att samverkan mellan olika professioner kan medföra svårigheter bland annat på grund av att man inte har samma referensramar. Nedan beskriver informant 3 (skolkurator) hur det kan se ut:

Det kan vara svårt att få pedagogerna att förstå att man måste liksom kanske se framstegen, de tycker kanske liksom att nu har han ju kommit här två timmar här varje dag i två veckor, nu får han ju komma hit lite mer. Eller så tänker vi att det är ett jättestort steg att han kommit varje dag i två veckor, nu kanske nästa steg är att han börjar prestera lite också. Att man ser olika på hur man gör i inslussningen, i vilken takt, vilka förväntningar man kan ställa, och vad som är framsteg.

Detta är ett tydligt exempel på att man prioriterar olika i olika professioner. För skolkuratorn är det viktigt att eleven faktiskt är i skolan, medan för lärarna är det viktigaste att eleven presterar. Detta kan man koppla till social representation och

begreppet *tillägg*. Läraren gör i detta ett tillägg till eleven, vilket Danermark (2004) förklarar genom att en person tillskrivs egenskaper den inte har. I detta fall innebär det att läraren anser att eleven har mer styrka och ork än vad den egentligen har. En informant beskriver en situation där lärare tyckte sitt "egna" ämne var viktigast. Även informant 3 (skolkurator) beskriver krocken som kan uppstå mellan de olika professionerna inom skolan och vilka svårigheter som kan förekomma.

De svårigheterna är på så olika nivåer. Nu satt jag ju och prata med en av våra elevkoordinatorer om jag sa att vi gjorde precis en IOF-anmälan på en av de eleverna vi har som inte är i skolan. Och när vi då ska titta på hur det ser ut i frånvarostatistiken så visar det sig att de knappt har rapporterat några lektioner och då har vi inte en statistik som stämmer och det är ändå saker som ligger till grund för anmälningar och för annat, så det är ju rätt viktigt.

Lärarna förstår inte alltid vikten av varför man ska föra närvarostatistik, medan kuratorn anser att detta är viktigt. Denna krock mellan professionerna kan vidare förstås med stöd av Danermark (2000) som förklarar det genom att olika professioner har olika bakgrund och utbildning och på så sätt har man olika sätt att se på ett problem och hur det ska lösas.

Trots dessa de olika professionerna inom skolan beskriver informant 2 (högstadielärare) att samverkan inom skolan fungerar bra eftersom alla vill ju åt samma håll, men på olika sätt. Hen belyser dock att hon har tidigare erfarenheter där samverkan på skolan inte fungerade och då alla skyllde på varandra. De eventuella svårigheterna med samverkan på hans nuvarande arbetsplats kan förklaras med att skolsköterskan har bytts ut fyra gånger på ett år, vilket gör det svårt att skapa en kontinuitet.

Informant 1 (lågstadielärare) menar att det finns en önskan inom skolan att samverka mellan personal ännu mer, men allt hänger på tiden.

Informant 3 (skolkurator) beskriver hur samverkan på skolan ser ut kring hemmasittare och förklarar att det är elevkoordinatorerna, skolsköterskan, den biträdande rektorn och lärarna som har kontakt med dessa elever. Det är främst skolsköterskan, elevkoordinatorerna och skolkuratorn som arbetar väldigt konkret genom att de kommer hem till elever och följer de till skolan, de sitter enskilt med eleverna och jobbar aktivt med att få tillbaka de till skolan. Hen kan dock se en problematik kring denna samverkan då hen beskriver att många lärare inte ser skolan som en myndighet och kan glömma bort att den faktiskt är det. Detta kan skapa problem för till exempel övrig personal som alltid vill agera utifrån ett myndighetsperspektiv. Informant 3 (skolkurator) säger följande:

Det kan ställa till det inte bara med hemmasittare, utan i samarbetet överhuvudtaget och jag tänker i samarbete med vårdnadshavare, och att man glömmer lite bort att skolan faktiskt är en myndighet. För skolan är ju någonting alla går i, man tänker inte på det på det sättet.

Samma informant belyser även risken med att flera professioner samverkar kring en elev:

Det finns ju alltid en risk, eftersom vi är så många som jobbar med frånvaron, att lärarna släpper det lite och lämnar över det, vilket man aldrig kan göra som mentor tänker jag.

7.2.2 I socialtjänsten och BUP

Detta undertema berör hur personal från socialtjänsten och BUP upplever hur samverkan fungerar inom deras verksamhet.

Både BUP och socialtjänsten beskriver samverkan inom verksamheten som bra. Detta kan, i jämförelse med skolan där flera olika professioner samverkar, bero på att man helt enkelt jobbar närmast personer med samma profession som en själv. Utifrån detta resonemang kan vi koppla det till Danermarks (2000) samverkansteori som menar att en samverkan kan försvåras när flera olika professioner med olika regelsystem är inkopplade vilket kan påverka samverkan negativt då personal har olika infallsvinklar och ibland även inte har insikt i andras regelsystem. Detta är således ingenting varken informanten/informanterna från socialtjänsten och BUP behöver förhålla sig till eftersom man har samma utgångspunkt och utifrån det kan vi anta varför de beskriver samverkan inom organisationen som välfungerande.

Informant 6 beskriver hur att samverkan inom deras verksamhet fungerar bra och att alla hjälper varandra. Trots att det är flera olika yrkesgrupper inom verksamheten som samverkar beskrivs den fungera bra:

Det känns inte som någon svårigheter så, men vi har ju olika uppgifter. Klart att det kan ju krocka ibland när det är viktigt att någon är i skolan för ett prov, eller någon annan uppgift de har där, och vi vill ha ett familjesamtal. och det kan ju krocka, men inte att det leder till några svårigheter, utan det kan man ju anpassa.

Informant 7 (kurator) beskriver också samverkan inom verksamheten som välfungerande där majoriteten av personalen är socionomer eller annan social inriktad yrkesprofession. Detta kan kopplas till social representation utifrån att det blir lättare med en samverkan mellan en grupp som identifierar och konstruerar en gemensam verklighetsbild av ett fenomen, som i detta fall är hemmasittare (Danermark 2004).

Informant 7 (kurator) belyser även att det finns svårigheter med samverkan mellan de olika enheterna på BUP vilket hen tror främst beror på en resursbrist och att personalen är stressad:

BUP är väldigt ansträngt. Vi har ju, som rehabiliteringen också har ett inflöde som är mycket större än vad det har varit på flera år och det har ökat något enormt. (...) BUP är ansträngt och då håller man väl på sina gränser. Nä, nu har jag så mycket att göra så då vill man inte kan ta emot någon mer.

Denna tidsbrist som försvårar samverkan exemplifieras av Danermark (2000) som menar att en samverkansprocess tar tid.

7.3 Samverkan mellan verksamheterna och med vårdnadshavare

Följande avsnitt berör samverkan mellan de olika verksamheterna samt verksamheternas samverkan med vårdnadshavare. Vi kommer börja med att presentera resultatet kring vårdnadshavarna för att sedan gå över till när samverkan mellan verksamheter inte fungerar. Avsnittet avslutas med en presentation av när samverkan fungerar mellan verksamheterna och vad informanterna tror krävs för att skapa en god samverkan.

7.3.1 Vårdnadshavare

I detta undertema kommer vi beröra det informanterna beskriver om samverkan med vårdnadshavare eller föräldrar. I materialet insamlat från våra informanter kommer vi främst att använda oss av ordet föräldrar och inte vårdnadshavare, detta för att det var det ordet informanten använde.

Majoriteten av den information som har framkommit angående föräldrar beskriver att det handlar om ett svagt föräldraskap och att något inte fungerar som det ska i relationen mellan föräldrar och barn. I de fall där man har nämnt något positivt har informanterna uppgett att samverkan fungerar men inte mer än så. Informant 6 (kurator) berättar:

De har varit med om massor av år då skolan ringt och sagt att nu har han gjort det och det, och känt sig anklagande på något sätt att de inte skött sitt barn eller att det är deras fel eller så. Och det brukar många uttrycker att det blir så stor skillnad, och där tänker vi att vi vill samma sak och vi har samma mål och att föräldrarna är viktigt och känner barnet bäst och försöker stötta dem, och få föräldrar makten tillbaka. Ibland är det ju lite omvända maktförhållanden.

Skevt maktförhållande mellan vårdnadshavare och barn är något som både skolan, BUP och socialtjänsten påpekar. Kearney och Bates (2015) ger också stöd åt relationen mellan barn och förälder är viktig, finns det en dålig relation kan det vara en bidragande orsak till frånvaro. Om maktförhållandet mellan vårdnadshavare och barn inte fungerar som det ska blir det svårt att få till en fungerande samverkan. En informant från skolan beskrev det som att föräldern inte vågar vara vuxen, föräldern vågar inte sätta gränser eller säga nej. Ett exempel var att eleven inte gick i skolan för att hen hade spelat datorspel hela natten och var för trött för att gå till skolan och på grund av det fick inte föräldern iväg barnet på morgonen. Informanten menade att i många fall blev barnets integritet större än föräldraansvaret. Enligt Öquist (2018) behövs det en överordnade i ett system för att det ska fungera, i familjesystemet krävs det att någon vuxen "vågar vara vuxen" som sätter regler att systemet kan fungera. Informanten menar även att barn har stor påverkansrätt idag, måste man som förälder kunna säga "jag hör dig men det är inte valbart att gå i skolan, vi har skolplikt i Sverige och den ska följas". Om en förälder inte sätter gränser blir det ännu svårare för skolan att göra det. Informant 4 (rektor) poängterar att det är viktigt att man är tydlig mot föräldern vad som krävs och att man stöttar föräldern att be om hjälp om hen inte klarar det.

Informant 3 (skolkurator) berättar att samverkan fungerar bra när föräldern är medveten om problemet, dock blir det svårigheter i samverkan när föräldern inte vill erkänna att det finns en problematik eller har insikt i sin egen förmåga.

Det svåraste är i de ärenden där föräldrarna inte tillstår att det är några bekymmer eller inte ser att det är ett bekymmer riktigt och att man inte når fram och att socialtjänsten inte gör det heller. Ofta är hemmasittare är ofta i en komplex situation, det finns ofta psykisk ohälsa, det kanske finns bristande föräldraförmåga, det kan vara att miljön i skolan inte är bra för barnet, det kan vara inlärningssvårigheter. Och då är det ju många som behöver samarbeta och är inte alla på banan samtidigt så tänker jag att då blir samarbetet svårt. Och det är sällan alla är på banan samtidigt

Informant 5 (socialsekreterare) beskriver också problematiken kring att föräldrar inte ser svagheter i sin egen föräldraförmåga.

Vi jobbar ju för att få en helhetsbild men det kan va svårt.. i något ärende jag har haft så har föräldrarna haft väldigt dålig insikt i sin egen förmåga och då är det väldigt svårt att utesluta att det inte har med hemmiljö och föräldraförmåga att göra. Att barnet till exempel inte är motiverat till skolgång...

Informant 5 (socialsekreterare) beskriver ett problem med att kartlägga vilket system som problemet befinner sig i. Detta kan vi koppla till Paynes (2015) systemteori. En elev ingår i flera olika system samtidigt, i detta fall fokuserar man på skolan men man kan inte utesluta att det är problematik i familjesystemet. Även fast problemen yttrar sig i skolan är det ingenting som säger att det är i det systemet problem ligger. Precis som Payne påpekar, går det inte via systemteori att lokalisera i vilket system problemet är i bara genom att identifiera de olika systemen (Payne 2015).

Informant 5 (socialsekreterare) upplever även att skolor ofta ger upp efter ett tag om samverkan med föräldrarna inte fungerar. Skolan vänder sig då till socialtjänsten, men enligt informanten är det begränsat hur mycket mer eller annorlunda de kan göra för att nå föräldern. Informant 4 (rektor) upplever det samma fast från hans perspektiv:

Vi som skola ska göra allt för att eleverna ska vilja komma hit men när det brister i föräldraansvaret så blir det väldigt komplicerat och när IoF inte ser den problematiken utan föräldrarna lägger det på att nej men hon är utsatt och så får vi göra utredningar och hela den biten så kommer vi ändå fram till att det inte är så och så fortsätter det. Där känner man sig ganska maktlös.

Informanterna 8, 9 och 10 från samverkansteamet och informant 6 (kurator) från BUP lyfter fram hur viktigt det är att det finns en familjekonstellation att arbeta med. Vissa föräldrar är resursstarka men har nästan blivit utbrända under tiden de har kämpat och vissa föräldrar är resursstarka men behöver mer stöttning för att hantera problematik med diagnoser eller andra problem som finns inom familjen. Trots att problemet finns inom familjen behöver det inte ha med föräldraskapet att göra, det kan vara ett syskon som kräver extra mycket hjälp, en jobbig skilsmässa som påverkar eller sjukdom. Detta kan förklaras utifrån Paynes (2015) systemteori utifrån att familjen är en del av ett större system som ingår i flera olika system där olika faktorer påverkar varandra. Man behöver alltså utforska alla system runt och i en familj för att kunna förstå problemet och kunna erbjuda de rätt hjälp och stöttning (ibid). Vi kan identifiera flera olika system som är aktiva runt eleven samtidigt, förutom klientsystem där eleven och familj ingår finns det även förändringsagenter. För en hemmasittare kan det vara en lärare, socialsekreterare och/eller en kontaktperson på BUP. Det professionella och yttersta systemet är skola, socialtjänst och BUP. Detta system är fokuserat på verksamheter och organisationer, här återfinns oftast lagar, regler och föreskrifter (ibid).

Samtliga informanter menar att samverkan med vårdnadshavare blir mycket enklare när sekretessen är upphävd. Det är inget som sker per automatik utan det krävs vårdnadshavares godkännande. Detta gör att alla personer från olika verksamheter som finns runt eleven kan prata med varandra, vilket främjar samverkan. Alla informanter nämner även att samverkan med föräldrar blir mycket

enklare om det finns en bra relation mellan verksamheten och förälder. Så här beskriver informant 1 (lågstadielärare) det:

Men det är samma där, har man en, fungerar den relationen mellan hem och skola så går ju allting mycket, mycket lättare... det är när den relationen blir lite infekterad det är då man har det kämpigare

En informant från samverkansteamet upplever att föräldrar är mycket mer positiva till att åtgärden kommer från skolan än från socialtjänsten, skolan är till för alla, socialtjänsten är bara till för dem som behöver den.

7.3.2 När samverkan inte fungerar

Följande undertema berör hur informanterna beskriver samverkan som en svårighet och/eller en utmaning.

Genomgående i samtliga intervjuer nämner informanterna att den lagstadgade sekretessen som finns mellan myndigheter försvårar samverkan. Informant 1 (lågstadielärare) beskriver att det kan vara svårt att mötas när man inte har samma sekretess. Flera informanter från skolan nämner också att sekretessen försvårar återkopplingen mellan verksamheterna. Informant 1 (lågstadielärare) beskriver att sekretessen försvårar genom att man inte har någon möjlighet i att veta vart någonstans i processen en annan myndighet befinner sig. Hen säger:

Om man ska lämna vidare information till socialen så är det ju svårt att veta, alltså var någonstans i processen befinner sig den. Om jag har lämnat in en orosanmälan var någonstans finns den. Är den avfärdad? Man får inte veta så mycket.

Intressant tanke är att de som upplever att sekretessen är en svårighet är dem som är utanför den, alltså informanterna från skolan gentemot socialtjänsten och BUP. Socialtjänsten och BUP har inte uppgett att det är ett problem. Dock så säger alla informanter inklusive socialtjänsten och BUP att det är lättare att samverka om samtycke finns och man kan bryta sekretessen. Hur hänger det ihop? Det bör ligga på den som är medlem i organisationen och kan påverka att göra något åt saken. Roswall och Nordström (2016) menar att detta är en bidragande faktor till att samverkan inte fungerar. Om man upplever att man är utanför en organisation och inte kan påverka den blir arbetet inte heller lika gynnsamt, det handlar om att ge och ta för att samverkan ska fungera (Roswall & Nordström 2016). Danermark (2000) menar även om organisationer har olikheter behöver inte det betyda svårigheter, tvärtom kan organisationerna komplettera varandra och fylla i kunskapsluckor. En informant beskriver det som att alla vill ha makten men ingen vill ha problemet. Sekretess behövs men kanske kan man jobba effektivare för att bryta den när problem uppstår. Samtliga informanter uppger också att vårdnadshavare nästan aldrig har problem med att sekretessen bryts. Om sekretessen kan brytas i ett tidigt skede blir samverkan lättare, informant 3 (skolkurator) berättar att socialtjänsten i området är väldigt snabba på att samla in samtycke angående att bryta sekretessen från föräldrarna vilket i det långa loppet gynnar eleven.

Informanterna från skolan har en delad bild på hur samverkan fungerar med socialtjänsten. De berättar exempel där det har fungerat och där det inte har fungerat.

En faktor som informant 3 (skolkurator) ser som gynnsam är att i de fall där de har mycket information angående eleven och frånvaro blir samverkan lättare. Informanten berättar:

Samarbete med socialtjänsten skiljer sig väldigt mycket åt. Jag tycker socialtjänsten här i området X, det samarbetet fungerar jättebra. De är snabba med att ge respons, vi har mycket mötet tillsammans. Jag tycker att de generellt tar en allvarlig orosindikator när barnet inte vill gå till skolan.

Medan informant 2 (högstadielärare) beskriver det såhär:

Ibland tycker man inte att soc gör tillräckligt, eller att de inte tar tag i just dem man vill ska tas tag i. Och jag vet att vi hade väldigt, som sagt jag jobbade i ett område som kanske inte hade de bästa levnadsförhållanden, och vi gjorde väldigt många soc-anmälningar och det var faktiskt väldigt få av de som ledde till någonting ofta. Och, de kan det bli lite såhär att man skyller allt på någon annan

Samtliga informanter nämner också att det är stor skillnad på vem du möter när du tar kontakt med verksamheten. Även fast alla arbetar inom exempelvis socialtjänsten är inte alla samma personer, de tar inte samma beslut och har inte samma bemötande. Payne (2015) menar att vilken bakgrund och personliga erfarenheter socialarbetaren har med sig är av stor vikt för på vilken nivå och fokus hen väljer att ta. Från ett systemteoretisk perspektiv ska socialarbetaren alltid börja i det system hen befinner sig i se möjligheter men även se hinder, makt och ansvar (ibid). Detta är också en faktor som spelar in i hur den yrkesverksamma upplever samverkan. En informant lyfter upp att det oftast inte har med personen att gör, det är organisationen bakom. Om organisationen är tydlig med sina förhållningssätt och regler skapar det en jämnare personalgrupp, som också vågar vara kreativa och använda sitt handlingsutrymme.

BUP är enligt våra informanter den svåraste myndigheten att samarbeta med. Samtliga informanter nämner att det är svårt. Även de två informanter som arbetar inom BUP upplever även att det finns svårigheter med verksamheten kring samverkan. Informant 6 (kurator) berättar att samarbetet är svårt på grund av verksamhetens långa köer och resursbrist:

Där kan det ibland vara svårt, för de har ju väldigt långa köer, till utredningar, och även till samtal eller så, om det är någon här som behöver, tycker vi, snabbt få en bedömning, en läkarbedömning, så kan det vara svårt att få en tid för de är väldigt överbelastade... Jag tänker att det är deras överbelastning som gör att det tar tid. Det är ju inte det är de inte tror att vi behöver hjälp

Problematiken belys även av informant 8 (socionom):

Få barnen att komma in och få tag i de, det tar ju otroligt lång tid. Är det så att vi ser ett barn som har svårigheter så är det ju inte så att det rör sig om ett halvår innan de får kontakt med BUP, och jag tänker väl inte heller alltid att det är lösningen men småsaker kring medicinering och att det ställs en diagnos. Sen

har dem inte det så lätt med den tid, arbetsbelastningen dem har att lösa.

Även informant 5 (socialsekreterare) tror att kontakten med BUP är svår på grund av deras resursbrist. Informanten menar även att socialtjänsten och BUP har olika syn på prioriteringar kring samma barn. BUP vill till exempel att ett barn som befinner sig i en trygg miljö innan en utredning kan påbörjas, medan socialtjänsten anser att det bara fördröjer processen och att barnet behöver komma igång med en utredning eller behandling så fort som möjligt. Detta kan ses som en form av, vad Danermark (2004) kallar för förvrängning. I detta fall kan man se det som att socialtjänsten betonar barnets problematik för att få igång en behandling så fort som möjligt, medan BUP tonar ner denna problematik och i sin tur anser att det är viktigare för barnet att befinner sig i en trygg miljö innan en behandling kan påbörjas (Danermark 2004). Informant 5 (socialsekreterare) menar vidare att de olika synsätten hos myndigheterna dessvärre får negativa konsekvenser för barnet:

Tyvärr så drar det ju ut på tiden och tyvärr så påverkar det ju barnet med såna här processer, de är oftast väldigt långa innan någonting händer men ja vi hoppar ju in till slut om ingenting händer...

Informant 3 (skolkurator) belyser BUPs frånvaro i samverkan mellan skolan:

BUP skulle jag säga... inte alls är involverade och jobbar med det. Jag har tidigare erfarenhet av behandlare som har jobbat aktivt med det och varit ute och tagit barnet till skolan och kommit med barnet till skolan. Men det var många år sedan... Vi har ju några elever av de som haft hemmasittarproblematik, har ju en kontakt med BUP, men de är ju inte aktiva i det arbetet skulle jag inte säga.

Avsaknad av tillgänglighet hos BUP beskriver informant 3 (skolkurator) enligt nedan:

Tillgänglighet är definitivt ett bekymmer hos BUP generellt, inte bara när det gäller hemmasittare.... Det ställer till det. Vi har elever som har större problematik än vad det hade behövt vara om alla hade kunnat samla sig.

Vidare förklarar informanten att BUP inte alltid förstår skolans roll vilken kan bidra till att samverkan försvåras. Informant 3 (skolkurator) menar att BUP ibland kan tycka att skolan ska bedriva behandlingsarbete och har till och med fått remisser från de. Informant 4 (rektor) upplever att de sällan dyker upp på SIP-möten, vilket hen tror beror på personalbrist och verksamhetens tunga belastning. De gångerna personal från BUP deltagit i möten har samverkan dock fungerat bra.

BUP beskrivs av en informant som en mur och flera informanter beskriver verksamheten som frånvarande. Detta kan eventuellt bero på den höga belastningen de har, som även framkommer i intervjuerna. En annan orsak till varför myndigheterna tycker det är svårt att samverka med BUP kan vara på grund av de olika organisationerna har olika uppgifter. Som Danermark (2004) skriver kan man se detta utifrån att både skola och socialtjänsten ska hantera sociala problem medan BUP, som ligger under hälso- och sjukvården, ska hantera de medicinska problemen. Utifrån detta kan vi eventuellt anta att skola och socialtjänstens

samverkan mellan BUP försvåras på grund av att organisationerna är utformade på så olika sätt och deras uppgifter ligger långt ifrån varandra. Respektive verklighetsbild av elever med för mycket frånvaro, det vill säga den sociala representationen, mellan organisationerna kan skilja sig åt (Danermark 2004).

Både socialtjänsten, BUP och samverkansteam berättar att svårigheten i samverkan med skolan handlar om hur skolan är utformad och dess resurser. Informanterna från dessa verksamheter påpekar även att den nya läroplanen "där alla ska integreras" har påverkat skolan negativt. Det finns inte längre tid, rum och pengar för att anpassa. Kraven har ökat och det är lättare att falla ur än var det var tidigare. Detta bekräftas av informant 1 (lågstadielärare) som berättar att de inte har grupprum längre, där har man löst det med hörselkåpor om man behöver lugn och ro. Samverkansteamet upplever att skolan lyssnar på det de har att säga och försöker i den mån det går att göra anpassningar och möta elevens behov. Informant 5 (socialsekreterare) upplever att samverkan med skolan överlag fungerar bra, det skiftar från skola till skola. Flera av informanterna från socialtjänst, BUP och samverkansteam lyfter också fram storleken på skolan som en faktor som påverkar samverkan. Informant 8 och 9 från samverkansteamet menar att en mindre skola kan oftast fungera bättre för en elev med problematisk närvaro men att det också har en snävare budget och inte utrymme för någon extra insats. Även skolor som har hög måluppfyllelse har en snävare budget och således mindre resurser. Under våra intervjuer är det ingen av informanterna från socialtjänst, BUP eller samverkansteamet som har sagt något om en specifik skola, fokus har varit på skolan som helhet i ett större perspektiv.

7.3.3 När samverkan fungerar

Följande undertema berör informanternas erfarenhet kring när samverkan har fungerat bra. Avsnittet kommer även behandla deras tankar och idéer kring vad de tror krävs för att en samverkan ska fungera.

Trots informanternas negativa bild på samverkan finns det delar som fungerar. Flera av informanterna nämner SIP-möten som ett bra forum för samverkan. Informant 6 (kurator) beskriver att hen tycker att samverkan fungerar bra genom SIP-möten. Hen menar att för att få till ett bra SIP-möte krävs att det finns en tydlig struktur, både kring mötet i sig men även i vem som gör vad det finns för förväntningar på de inblandade. SIP-mötet i detta fall kan ses som ett system som fungerar. Det finns tydliga strukturer och alla vet vad som ska göras och av vem, arbetet blir på grund av det gynnsamt Payne (2015). Vi kan även anta att deltagarna i systemet har en kommunikation som fungerar trots att de ingår i olika organisationer (Michailakis & Schirmer 2017).

Informant 5 (socialsekreterare) upplever att samarbetet med skolan ofta fungerar bra och är medvetna om sin plikt. Hen nämner även att samverkan ofta fungerar bra när man fått en relation till någon lärare eller annan personal på skolan. Då är det mycket lättare att lätt plocka upp telefonen och få tag i personen. Ofta har samverkan mellan socialtjänst och skolkuratorerna fungerat bra, där har det funnits en öppen dialog kring eleven och vad som görs för den både i skolan och inom socialtjänsten. Informant 3 (kurator) från skolan har samma upplevelse kring samverkan gentemot socialtjänsten. Informanten beskriver att de är snabba med respons och att de har mycket möten tillsammans. Generellt anser hen att socialtjänsten tar allvarligt på när en elev inte går till skolan:

De är duktiga på att bjuda in till gemensamma möten, se till att de får ge oss den information vi behöver, de är duktiga på att ta in samtycken från föräldrar.

Informant 2 (högstadielärare) nämner också att samverkan med socialtjänsten generellt har fungerat bra. Ofta har det varit i de fallen där föräldrastödet har behövt utvecklas på något sätt.

Ett förslag för att få samverkan att fungera mellan verksamheterna tror informant 3 (skolkurator) eventuellt skulle kunna vara att varje skola hade en socialsekreterare knuten till sig. Detta skulle innebära en ännu närmare samverkan mellan skola och socialtjänst. Även informant 4 (rektor) tror att en närmare kontakt med en socialsekreterare skulle underlätta och effektiviserat samverkan. Informant 3 (skolkurator) belyser även vikten av hur viktigt det är med ett förebyggande arbete kring dessa elever, något som informant 5 (socialsekreterare) håller med om.

Kanske nyckeln är att börja tidigt med samverkan i så fall.

Informant 5 (socialsekreterare) efterfrågar en intimare samverkan, där varje individ ska var tillräckligt kompetenta att föra BBIC (Barnets behov i centrum) och föra samverkan så långt det bara går. Hen tror även på mer öppenhet och transparens för att fylla tomma luckor som hjälper barnet är bra. För att samverkan ska fungera tror informant 1 (lågstadielärare) att det krävs mer medvetenhet kring varandras uppgifter, hur ärendegången ser ut och vad man kan förvänta sig tillbaka.

Jag tror att man måste bli mer medveten om vad varandras uppgifter är och vad ärendegången är till exempel när jag lämnar vidare. Hur ser det ut? Vad kan jag förvänta mej tillbaka, vad kan vi göra för att underlätta? För ibland tror jag ändå att föräldrarna är villiga att ha ett samarbete däremellan. Så att man alltid jobbar för det samarbetet och en öppenhet där emellan. Det hade varit superbra!

Samverkansteamet berättar att deras samarbete med skolan fungerar väldigt bra, en av orsakerna tror de kan vara att de jobbar mycket i skolan - de är på plats fysiskt. Det gör det lättare i arbetet att man har ett ansikte, det blir lättare att lyfta luren när man har en fråga eller när någonting inte fungerar som det ska. De upplever att samverkan med socialtjänsten och BUP fungerar men kan vara av varierande kvalitet.

Nedan beskriver informant 8 från samverkansteamet sina tankar kring hur det hade kunnat se ut för att få till en bra och fungerande samverkan mellan alla verksamheter;

För det är enkelt att bara säga resurser, det vet jag inte om man någonsin kommer få tillräckligt med resurser. Det är ju alltid att man vill att mer pengar och mer folk liksom. Jag skulle ju önska att alla oavsett vilket ärende, nu pratar vi ju hemmasittare, men jag tänker generellt sett att man i alla aktörer tänker JA men det är ett ärende vi skulle kunna jobba i. Tänk om alla hade tänkt så och sen hade kunnat dela upp det istället för att som idag säger många aktörer, man behöver inte peka ut någon, "det är inte vårt bord, dem jobbar inte vi med, de är inte riktig inom vårt område". Då tänker jag att hade vi alla tagit en liten del av kakan så hade vi kunnat rädda fler.

8. AVSLUTANDE DISKUSSION OCH REFLEKTIONER

Syftet med denna studie var att undersöka vilka utmaningar och svårigheter det finns i samverkan mellan skola, socialtjänst och BUP kring hemmasittare samt hur de berörda organisationerna beskriver problemet med hemmasittare.

Resultatet i vår studie visar att hemmasittare är ett komplext problem och att det inte finns någon lösning som passar alla. Skolan och socialtjänsten lägger stor vikt på föräldraskapet och deras roll kring barnets skolgång och belyser vikten av att en resursstark förälder. Samtliga informanter nämner också att skolan har förändrats i och med den nya skollagen och att den, som den ser ut idag inte passar alla. Elever med någon form av neuropsykiatrisk diagnos har i många fall svårt att anpassa sig till skolans ramar och denna grupp, menar våra informanter, riskerar eventuellt att bli hemmasittare. BUP håller med om att problemet är komplext och svårt att få en helhetsbild kring. Vår studie visar att skola, socialtjänst och samverkansteam driver ett socialt orienterat arbete kring hemmasittare, men eftersom BUP tillhör hälso- och sjukvården är de mer inriktade på behandling och medicin.

Resultatet visar även att det finns en samverkan mellan verksamheterna, dock är det av varierande grad och kvalitet. En svårighet med samverkan som majoriteten av informanterna från skola, socialtjänst och samverkansteamet lyfte fram var att den var problematisk i förhållande till BUP. Detta tror de till största del beror på den resursbrist och överbelastning som finns inom verksamheten. Resursbristen har även nämnts i förhållande till skolan. Trots att samverkan inte alltid fungerar som man vill finns det en övergripande förståelse kring att det oftast handlar mer om organisatoriska beslut än att personal på verksamheterna inte vill samverka. Förutom organisatoriska beslut handlar det även om vem du möter i verksamheten. Den största utmaningen med samverkan som framkom var ifrån skolan, som framhöll att sekretessen från socialtjänst och BUP är ett tydligt hinder. Å andra sidan hade informanterna från skola förståelse för att den finns och att den är lagstadgat. I de fall där samverkan har fungerat bra mellan alla parter hade man också varit snabb på att få in samtycke från vårdnadshavare om att bryta sekretessen. En annan utmaning vi har identifierat är att det är många människor från olika verksamheter och med olika professioner runt eleven och att det kan bli svårt att veta vad alla gör. Även att "vänta in varandra" är en utmaning och där eleven är den som blir drabbad.

När vi började vår studie var fokus enbart på samverkan och hur samverkan ser ut inom och mellan de berörda verksamheterna. Efter de första intervjuerna framgick det dock att vårdnadshavare var en viktig komponent och att det inte gick att angripa samverkan och problematik kring hemmasittare utan att ha med dem. Därför fick vi omarbete vårt syfte, frågeställningar och kunskapsläge för att även inkludera vårdnadshavare. Med facit i hand hade det kanske varit meningsfullt att ha med det perspektivet redan från början. Dock hade detta inte varit genomförbart med tanke på de etiska reglerna vi behövt följa.

Den stora frågan som har följt oss under arbetets gång är "Hur kan vi tillsammans vända frånvaro till närvaro?". Resultat av vår studie visar att med en god samverkan kring eleven kommer man långt. För att underlätta samverkan mellan myndigheterna tror vi att det krävs dels ekonomiska satsningar, men även att respektive verksamheters ansvarsområden tydliggörs och att det finns en transparens mellan verksamheterna. Utifrån tidigare forskning och informanternas svar upplever vi att problemet hanteras genom att släcka bränder och bota symptom. Våra beslutsfattare måste förstå att dessa barn och ungdomar kommer att kosta

samhället mer i längden än vad det kostar att hjälpa dem direkt när problem uppstår. Myndigheter verkar inte gå till grunden till *varför* barn och ungdomar inte vill gå till skolan. Beror detta på att det är ett komplext problem med flera olika orsaksfaktorer som påverkar varandra? Finns det helt enkelt inte tillräckligt med kunskap kring hur man ska hantera problemet? I vår mening krävs det helt klart mer arbete kring detta problem, det krävs även att människor som arbetar med barn och ungdomar inser att det är ett problem som inte verkar försvinna. I dagens kunskapssamhälle drabbas den enskilde individen på ett helt annat sätt än vad det gjorde för femtio år sedan. Vi har helt enkelt inte råd att barnen inte fullföljer sin grundskola.

Ett förslag till fortsatt forskning kring hemmasittare är undersöka och kartlägga de olika systemen eleven befinner sig i på ett djupare plan. Detta skulle kunna vara en väg framåt för att komma åt problematiken. Det skulle även vara intressant att undersöka de bakomliggande orsakerna för respektive kön, då vår uppfattning efter denna studien är att elever är hemma av olika orsaker.

9. REFERENSER

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2014a) Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Fjärde uppl. Stockholm: Liber AB.

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2014b) Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Fjärde uppl. Stockholm: Liber AB.

Aspers, Peter (2011) *Etnografiska metoder*. Andra uppl. Malmö: Liber AB.

Backlund, Åsa & Gren Landell, Malin (2017) Problematisk skolfrånvaro - kunskapsunderlag och rekommenderade strategier. I: Backlund, Åsa, Sara Högdin & Ylva Spånberg Weitz. , (red) *Skolsocialt arbete. Skolan som plats för del i det social arbetet*. Första uppl. Malmö : Gleerup AB.

Backlund, Åsa, Sara Högdin & Ylva Spånberg Weitz. , (2017) *Skolsocialt arbete. Skolan som plats för del i det social arbetet*. Första uppl. Malmö : Gleerup AB.

Christle, Christine, Kristine Jolivette & C. Michael Nelson (2007). School characteristics related to high school dropout rates. *Remedial and special education*, 27 (6): 325-339.

Danermark, Berth (2000) *Samverkan - himmel eller helvete?* Stockholm: Gothia förlag.

Danermark, Berth (2004) *Samverkan - en fråga om makt*. Örebro: LäroMedia Örebro AB.

Dunér, Anna & Wolmesjö, Maria. (2015) Interprofessional Collaboration in Swedish health and social care from a care manager's perspective: [Interprofessionell samverkan i svensk hälso- och sjukvård och social omsorg ur biståndshandläggares perspektiv], *European Journal of Social Work*, 18 (3): 354-369.

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Ahrne, Göran (2014) Intervjuer. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Fjärde uppl. Stockholm: Liber AB.

Friberg, Peter, Martin Karlberg, Ia Sundberg Lax, & Robert Palmér (2015) *Hemmasittare och vägen tillbaka: insatser vid långvarig skolfrånvaro*. Ingarö: Columbus.

Gladh, Marie & Sjödin, Krysmyntha (2014) *Tillbaka till skolan: metodhandbok i arbetet med hemmasittande barn och unga*. Andra uppl. Stockholm: Gothia Fortbildning.

Kearney, Christopher A. (2008a) School absenteeism and school refusal behavior in youth: A contemporary review. *Clinical Psychology Review*, 28 (3): 451-471.

Kearney, Christopher A. (2008b) *Helping school refusing children and their parents: A guide for school based professionals*. Oxford: Oxford University Press Inc.

Kearney, Christopher A. & Albano, Anne Marie (2007) *When children refuse school: a cognitive-behavioral therapy approach: therapist guide*. Oxford: Oxford University Press Inc.

Kearney, Christopher A. & Michelle, Bates (2015) Addressing School Refusal Behavior: Suggestions for Frontline Professionals Christopher A. *Children & Schools*, 27 (4): 207–216.

Kvale, Steinar. & Brinkman, Svend (2014) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Tredje uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Manyard, Brandy R., Salas –Wright, Christopher P., Vaughn, Michael G., & Peters, Kristen E. (2012). Who are Truant Youth? Examining Distinctive Profiles of Truant Youth Using Latent Profile Analysis. *Journal of Youth and Adolescence*, 41 (12): 1671-1684.

Michailakis, Dimitris & Schirmer, Werner (2017) *Systemiska perspektiv på socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur AB

Nilsson, Ingvar. & Wadeskog, Anders (2008) *Det är bättre att stämma i bäcken än i ån – Att värdera de ekonomiska effekterna av tidiga och samordnade insatser kring barn och unga*. Stockholm: Institutet för Social Ekologisk Ekonomi.

Payne, Malcolm (2015) *Modern teoribildning i socialt arbete*. Tredje svenska uppl. Stockholm: Natur & Kultur

Rennstam, Jens & Wästerfors, David (2014) Att analysera kvalitativt material. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Fjärde uppl. Stockholm: Liber AB.

Rosvall, Per-Åke & Nordström, Anna (2016) En habiliterings samverkan med skolor och föräldrar: organisering- rådgivning- hierarkier. *Socialmedicinsk tidskrift*, 93 (1).

Sadler, Katy, Akister, Jane & Burch, Sarah (2014) Who are the young people who are not in education, employment or training? An application of the risk factors to a rural area in the UK. *International Social Work*, 58 (4): 508–520.

SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen*. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS 2010:800. *Skollagen*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

SFS 2017:900. *Förvaltningslagen*. Stockholm: Justitiedepartementet.

Skolinspektionen (2016a) *Omfattande frånvaro. En granskning av skolors arbete med omfattande frånvaro*. Diarienummer: 40-2015:2855.

- Skolinspektionen (2016b) *Omfattande ogiltig frånvaro i Sveriges grundskolor*. Diarienummer: 40-2015:2855.
- Skolverket (2010) *Skolf frånvaro och vägen tillbaka – Långvarig ogiltig frånvaro i grundskolan ur elevens, skolans och förvaltningens perspektiv*. Rapport 341. Stockholm: Frizes.
- Sveriges Kommuner och Landsting (2014) *Slutrapport för Psynk- psykisk hälsa barn och unga*.
- Socialstyrelsen (2010) *Social rapport*.
- Socialstyrelsen (2013) *Samverka för barns bästa - en vägledning om barns behov av insatser från flera aktörer*.
- SOU 2016:94. *Att vända frånvaro till närvaro - en utredning om problematisk elevfrånvaro, Saknad: uppmärksamma eleverns frånvaro och agera*. Betänkande av Att vända frånvaro till närvaro - en utredning om problematisk elevfrånvaro. Stockholm: Wolters Kluwer.
- Springe, Kjell-Arne (2009) I: Annika Strandell (red.) *Otillåten frånvaro - om hemmasittare, korridorvandrare och skolkare*. Stockholm: Gothia förlag.
- Trost, Jan (2010) *Kvalitativa Intervjuer*. Fjärde uppl. Lund: Jan Trost Studentlitteratur.
- UNICEF Sverige (2009) *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter*.
- Vetenskapsrådet (2017) *God forskningssed*.
- Widmark, Catharina, Christer Sandahl, Katarina Piuva & David Bergman (2016) What do we think about them and what do they think about us? Social representations of interprofessional and interorganizational collaboration in the welfare sector. *Journal of interprofessional care*, 30 (1): 50-55.
- Öberg, Peter (2014) Livshistorieintervjuer. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Fjärde uppl. Stockholm: Liber AB.
- Öquist, Oscar (2018) *Systemteori i praktiken: konsten att lösa problem och nå resultat*. Fjärde uppl. Gothia Fortbildning AB.

10. BILAGOR

10.1 Bilaga 1 – Intervjuguide 1

Följande intervjuguide har använts till skolpersonal.

Allmän information

- Utbildning
- Yrkesroll
- Hur många år har du varit yrkesverksam?
- Hur många år har du jobbat inom verksamheten?

Fenomenet hemmasittare

- Hur tänker du kring elever som har långvarig ogiltig frånvaro, så kallade hemmasittare?
- Finns det några gemensamma faktorer eller egenskaper hos hemmasittare?
- Finns det några bakomliggande orsaker till varför vissa elever blir hemmasittare? Finns det eventuella mönster?
- Har ni något utarbetat arbetssätt/metoder för att arbeta med elever som är hemmasittare?
- Vad har ni för möjligheter inom verksamheten för att arbeta förebyggande med hemmasittare?
- Vad har du för erfarenhet kring arbetet med hemmasittare?

Samverkan inom skolan

- Samarbetar du med andra professioner på skolan kring hemmasittare?
- Upplever du att det finns svårigheter/utmaningar i samarbetet med annan personal på skolan?
- Finns det något samarbete mellan olika skolor? Hur ser det ut i så fall?

Samverkan mellan skola och andra myndigheter

- Vilken erfarenhet har du av samverkan med andra aktörer? Vilka är dessa?
- Vad är ditt intryck av samverkan med andra aktörer kring hemmasittare? (uppföljning, ansvarsfördelning etc.)
- Upplever du att det blir ett glapp mellan ansvarsområdena?
- Vad är styrkan med att samverka i arbetet med hemmasittare?
- Finns det svårigheter/utmaningar i samverkan med andra aktörer, och hur ser dessa ut i så fall?
- Är det något i ditt arbete som bidrar till att samarbetet blir svårt?
- Vad tror du krävs det för att ett samarbete ska fungera?
- Är det något som du vill lägga till?

10.2 Bilaga 2 – Intervjuguide 2

Följande intervjuguide har använts till övriga informanter som inte arbetar inom skolan.

Allmän information:

- Utbildning
- Yrkesroll
- Hur många år har du varit yrkesverksam?
- Hur många år har du jobbat inom verksamheten?

Fenomenet hemmasittare

- Hur tänker du kring elever som har långvarig ogiltig frånvaro, sk. hemmasittare?
- Finns det några gemensamma faktorer eller egenskaper hos hemmasittare?
- Finns det några bakomliggande orsaker till varför vissa elever blir hemmasittare? Finns det eventuella mönster?
- Finns det något utarbetat arbetssätt/metoder för att arbeta med hemmasittare?
- Hur kommer ni i kontakt med hemmasittare?
- Vad är din erfarenhet kring att arbeta med hemmasittare?
- Vad har ni för möjligheter inom verksamheten för att arbeta förebyggande med hemmasittare?

Samverkan mellan olika verksamheter

- Vad finns det för samarbete mellan kollegor på din arbetsplats kring hemmasittare?
- Finns det några svårigheter och utmaningar i samarbetet med annan personal på din arbetsplats?
- Vilken erfarenhet har du av samarbete med andra aktörer kring hemmasittare? Vilka är dessa?
- Vad är ditt intryck av att samarbeta med andra aktörer? (Angående uppföljning, ansvarsfördelning etc)
- Upplever du att det blir ett glapp mellan ansvarsområdena?
- Vad är styrkan med att samverka i arbetet med hemmasittare?
- Finns det svårigheter/utmaningar i samverkan med andra aktörer, och hur ser dessa ut i så fall?
- Vad tror du krävs det för att ett samarbete ska fungera?
- Är det något i ditt arbete som bidrar till att samarbetet blir svårt?
- Är det något du vill lägga till?

10.3 Bilaga 3 - Informationsbrev

MALMÖ
UNIVERSITET

Informationsbrev

Projektets titel:
Samverkan kring hemmasittare

Datum:
190418

Studieansvariga: (studenter)
Karin Nilsson
Linnea Nylin

**Studerar vid Malmö universitet,
Fakulteten vid hälsa och samhälle,
205 06 Malmö, Tfn 040- 6657000**

E-post:
Karinjohannanilsson@gmail.com
Linnea.nylin@gmail.com

Utbildning: Socionomprogrammet

Nivå: Kandidatuppsats

Information om projektet:

Vi är två studenter som läser socionomprogrammet på Malmö Universitet och skriver vår kandidatuppsats om hemmasittare.

Syftet med uppsatsen är att undersöka hemmasittare, för att studera utmaningar i samverkan mellan skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård, för att få eleverna till skolan.

Vi vill ta reda på vilket samarbete det finns mellan skola, sjukvård och socialtjänst gällande hemmasittare. Vi vill även undersöka vilka svårigheter och utmaningar det finns kring samverkan kring arbetet med hemmasittare.

I vår studie kommer vi att använda oss av kvalitativa intervjuer för insamling av data. Vi kommer att genomföra 6-8 intervjuer varav intervjun tar maximalt en timma.

Vi har utifrån våra frågeställningar valt ut informanter från olika professioner som vi tror kan vara relevanta för vår studie för att få svar på vår frågeställning.

Ditt deltagande i studien är helt frivilligt. Du kan när som helst avbryta ditt deltagande utan närmare motivering.

Konfidentialitet eftersträvas i undersökningen genom att ingen obehörig får ta del av materialet. Materialet förvaras så att det bara är åtkomligt för oss som är undersökningsledare. Vi kommer att radera ljudfilen så fort vi har sammanställt intervjun. I rapporteringen av resultatet i form av en examensuppsats på Malmö Universitet eller annan form av publicering kommer informanterna att avidentifieras så att det inte går att koppla resultatet till enskilda individer. Uppsatsen kommer att publiceras på Malmö University Electronic Publishing.

Du tillfrågas härmed om deltagande i denna undersökning.